

**Ilhaa irraa
gara
Islaamummaa
tti baqachuu**

شركاء التنفيذ:

المحتوى الإسلامي

رواد الترجمة

جمعية الریوة

دار الإسلام

یتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900

ceo@rabwah.sa

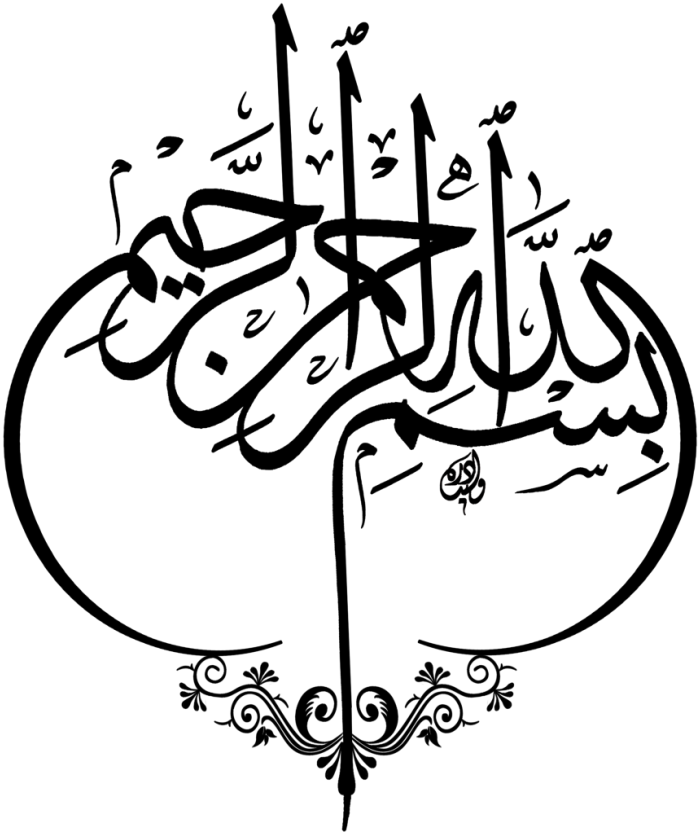
P.O.BOX: 29465

RIYADH: 11557

www.islamhouse.com

Gaaffii fi Deebii

Maqaa Rabbii guddaatinin jalqaba. Galanni hundi kan Rabbiiti, Rahmataa fii Nageenyi Ergamaa Rabbii irratti haa jiraatu, Fira isaanitii fii Waahillan isaanii irrattillee haa jiraatu, Nama isaan Jaalatee Sunnaa isaanii hordofe irrattillee haa jiraatu. Booda kanaatii:

Kun kitaaba xiqqaa : “ Ilhaada irraa gara Islaamummatti baqachuu”. Jedhuudha.

Kitaabni xiqqaan kun maalummaa ilhaadaa (kufrii /atheism) fii rakkoowwan isaa, akkasumas ilhaadni waan aqlii ilma namaati fii uumamaan mirkanaawoo ta'aniin akkamitti akka walfaallessu ni ibsa.

Kitaabni xiqqaan kun Rabbiin Uumaa ta'e jiraachuu irratti (inni qulqullaa'e) ragaalee tokko tokko ni dhiheessa.

Nuti Rabbiin jiraachuu sammun beekna, Rabbiin guddaan akkana jedhe:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ﴾ [الطور: 35]

{Sila isaan odoo wanti isaan uume hin jirre uumaman moo isaanumatu uumoo dha ? [Suuraa Axxuur : 35].

Aqliif mala sadii kan afreessaan isaaf hin tahintu jira.

1ffaa : Nuti wanti nu uume odoo hin jirre kan uumamne ta'uu (Sila isaan odoo wanti isaan uume hin jirre uumaman moo) kuni hin malu (waan hin yaadammedha), wanti nu uume jiraachuun maletti akkamitti uumamna ?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

2ffaa : Nuti ofii keenyaa kan of uumne ta'uu (Moo isaanumatu uumoo dha) kuniis hin malu (waan hin yaadamnedha), ani akkamittin odoo hin uumamin of uuma ?

Eega kana jennee sammuudhaan mala sadaffaatu hafa. Inni beekkamaa mirkanaawaa waan ta'eef Aayanni Qur'aanaa hin dubbatini. Inniis nuuf Rabbii nu uumeetu jira jechuudha.

Kanaafuu Nuti Rabbiin jiraachuu sammuudhaan beekna.

Akkasuma Nuti Rabbiin jiraachuu uumamaan beekna.

Taaboonna fii uumamni dandeettii uumama hunda (Baakteeriyaa fii ilma namaa dabalatee) uumuudhaa, Akkasuma hojii qaama ilma namaa bifa amma argaa jirru kanaan dandeettii too'achuu fii walumaa galatti uumama guutuu atoomii irraa hanga galaaksii gahutti dandeettii miidhagsanii argamsiisuu akka hin qabane Nuti uumama keenyan beekna.

Taabotoonna Kuffaarri gabbaruu fii Uumamni namni Rabbi waakkate itti amanu, lamaan isaaniyyuu waan isaan uumutti haajamoodha.

Taaboonnaifii uumamni dhimma isaanii irraayuu waa homaa harkaa hin qaban, keessa keetitti Hormoonota bifa akkanatti nama dinqisiisu kanaan too'achuu fii mallattoo dhaalumsaa tan keessa seelii waan lubbuu qabu hunda keessatti odeeffannoo miliyoonaan lakkahamtu of keessaa qabdu kaayurratti dandeettin isaan bira hin jiru, akkasumaas (Lubbuu isaanii dabalatee) dandeettin waa tokoo argamsiisuu isaan bira hin jiru.

Inni dinqisiifannaa kanaan Aalama kana uumee uumaa guddaa, beekaa danda'aa ogeessaadhaa (inni qulqullaa'e).

Eegasii Kataabichi Shubahaata (Rakkolee) warra Rabbi waakkatee falmii taasisa akkasumaas karaa falsafaatin ragoowwan sammuufii

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

uumamaa tan rabbiin uumaa ta'e jiraachuu akeekan balleessuuf yaalii isaan taasisan kitaabichi falmii taasisa.

Irra beekamaan falsafaa isaanii irraa "Uumamni kun tasa argame" jechuu isaaniti, kun ammoo hubachuu dhabuu isaanitiifi, ykn Hundeewwan wantoota ni malan jedhamuu hubachuu dhabuu isaaniti, dhugumatti wanti tokko tasa argamuuf ulaagaa lama kan isii irraa adda hin baane qabdi waan ta'eef

Ulaagan lamaan sun: Yeroo fii iddoodha.

tasa ta'e wanni jedhamu yeroo isa keessatti argamu barbaada.

Akkasuma tasa ta'een iddoo isa keessatti argamu ykn oomishamu barbaada.

Dubbiin eega kana ta'ee tasa ta'een argamuuuumamaa keessatti gahee qaba akkamitti jenna! dhugumatti uumamni keenya yeroo fii iddoo malee ta'uu waliin, kanatti aansee uumamni tasaan maletti ta'e jechuutu argama.

Eegasii kitaabichi barbaachusummaa amantii irratti ragoowwan sammuu tokko tokko ni dhiheessa, akkasumaas amantiin maal akka ta'eefii dirqamummaa rabbii aalamaatif harka kennatanii isaaf masakamuu (inni qulqullaa'e) dhiheessa. Rabbiif harka kennanii isaaf owwaatudhaan amrii isaa jalabutamuun isumaatu haqiiqaa amantiiti.

Ati Rabbiif gadi jetta, rabbii si uumee si sooree qajeelloo fii qananii hundaan sirratti tola oole ni gabbarta.

Ibaadaan (Gabbarri) haqa Rabbiin gabroota isaarraa qabuudha, dhugumatti inni (qulqulaa'e) isa nu uumee; nu jiraachisee ; nu qajeelchee ; eenyutu nurraa irra toltuu akka hojjatu nu qoruuf jecha ergamtoota isaa gama keenyaatti erge waan ta'eef, Ibaadan haqa rabbi nurraa qabuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ﴾ [المالك:

[2

(Rabbiin) Isa eenyuu keessantu irra toltuu akka hojjatu isin qoruuf jecha du'aafi jireenya uumeedha. Innis injifataa, araaramaadha. } [Suraa Al-mulkii.].

Eegasii marsaa itti aantu keessatti kitaabichi amantiin islaamaa sirrii ta'uu irratti ragoowwan garii ni dhiheessa, akkasuma Rabbiin amantii islaamaa malee amantii tokkollee nama irraa kan hin qeeballe ta'uu dhugummaa isaa ni ibsa, Rabbiin guddaan kana ilaalchisee akkana jedhe

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [آل عمران:

[85

{Namni amantii islaamatiin alatti amantii biraa barbaade isarraa hin qeebalamu, inni aakhiraattis warra hoonga'an irraayi.} [Suuraa Aali imraan.].

Amantiin islaamaa amantii Rabbiin isaan Nabiyyootaa fi Ergamtoota hunda ergeedha.

Mallattoon amantii islaamaa tan bu'uuraa, dhugumatti isa keessa maalummaa Rabbiif masakamanii isa qofa gabbaruutu jira.

Amantiin islaamaa irra guutuu amantii kan Rabbi qofaaf masakamuu irratti nama kakaastuudha.

inni amantii tokkicha isa gara Rabbi tokkichoomsuutti nama waamudha, towhiidicha san kan nabiyyootni hundi isaan dhufan kan ta'e.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Hundi anbiyaatuu seera ittiin bulmaataa keessatti wal haa dhabanii malee aqidaa tawhiidaa irra turani (Rabbiin tokkichoomsuu).

Rabbiin ol ta'e ni jedhe:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ [الأنبياء: ٢٥]

[25]

(Yaa Muhammad!) Si dura ergamaa tokkollee hin ergine “Ana malee dhugaan gabbaramaan hin jiru; kanaafuu Ana qofa gabbaraa” jechuun wahyii gara isaatti buufnu malee.} [Suraa al-anbiyaa: 25].

Dachii tanarratti towhiida anbiyaan hundi isaan ergaman irratti amantii islaamaa malee amantaan biraa tokko irratti hin hafne, garuu jala deemtota shari'aa biraatif shirkirraa xiqqaatee guddatee qoodatu jiraaf, eega anbiyaan towhiidarratti namoota dhiisanii du'anii namoonni tura keessa shirkiidha amantii taasifatan, kanaafuu towhiida qulqulluu anbiyaan ittiin dhufan irratti amantii islaamaa malee amantaa biroo tokkollee hin hafne.

Eegasii kitaabichi ilmi namaa akkamitti muslima ta'a, maalummaa amantii islaamaa fi barbaachisummaa isaa ibsuudhaan xumura.

Amantiin islaamaa gaaffilee uumamaan wal qabattu tan sammuu ilma namaa hunda keessa naannoftu: tan akka "nuti eessarraa dhufne, nuti maaliif asitti aalama kana keessatti taane, ergasii hoo garam deemna" tan jettu hundaaf deebisaa kenneera.

Amantiin islaamaa kana hundaaf deebii kan kenne aayata takka tan qur'aana kabajamarraa taate keessatti, Rabbiin keenya (qulqullaa'ee) akkana jedha:

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ [يس: 22]

{Ani maaliifin Isa na uume, kan isiniis gara Isaa deebifamtan hin gabbarre?}. [Suraa yaasiin.: 22].

Ati eessarraa dhufte? Rabbiituu na uume "isa na uume".

Ani garamittan deemaa jira? ani gara Rabbiitin deema jira, hojii kiyyarraa akkan gaafatamuuf.

﴿اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾ ﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ ﴿أَتَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً إِنْ يُرِدِنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِي عَنْهُمْ شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ﴾ [يس: 21_23]

(Isin garuma isaati deebifamtan.) Ani gara addunyaa tanaa maaliifin dhufe? Rabbi akkan gabbaruuf, akkasuma akkan qoramuufiidha. Ani maalifin Rabbiin gabbara? ani Rabbii na uume gabbaruun waan haaraa miti, kuni haaluma gidduu gabrichaaf Rabbii isaa jiruudha, gabrichi Rabbii isa uume gabbaruun (Ani maaliifin Isa na uume hin gabbarre?) Aayata qur'aanaa takkittiitu deebii gaaffilee sadii jajjabduu tan ilmi namaa ishee keessatti dhama'e walitti qabde. Ani maaliifin Isa na uume, kan isiniis gara Isaa deebifamtan hin gabbarre? [Suraa yaasiin.: 22].

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Amantiin islaamaa heera fi seera Rabbiin guddaan addunyaaf buuseedha.

Islaamummaa jechuun gabrichi lubbu isaa Rabbii gooftaa isa uumeef masakuudha, isuma qofaaf gadi jedhee ajaja isaa fudhatee amrii isaa hunda jala butamuudha.

Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَقِبَةُ الْأُمُورِ ٢٢﴾

[لقمان: 22]

{Namni toltuu hojjataa fuula isaa gara Rabbiitti kenne (bute) dhugumatti funyoo cimaa qabateera.}. [Suraa luqmaan {22}].

Islaamummaa jechuun jiruu tee keessatti xiqqoo fi guddoo hunda keessatti Rabbi gabbaruu jechuudha, Rabbiin guddaan akkana jedhe :

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٦٢ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ١٦٣﴾ [الأنعام: 162-163]

{Jedhi Yaa Muhammad: salaanni kiyya, qalmi kiyya, du'aa fi jiruun kiyya Rabbii guddaa gooftaa aalamaa ta'eefi. Waahilli isaaf hin jiru; ani isuma kanattin ajajame; ani jalqaba Muslimootati.}. [Suraa al-anaam 162-163].

Salaani kiyya, qalmi kiyya, jiruun tiyyaa fi duuti tiyya Rabbii guddaa gooftaa alamaa ta'eefi, wantin ani hojjadhu hundinuu Rabbumaafi, ani Rabbiifiin salaata, isumaa jechaan haadhaaf abbaa kiyya tole jedha, ani nin qu'adha nin baradha Rabbii jecha akkan nama fayyaduuf, ani nin rafa akkan boru jabaadhee waan Rabbiin itti na ajaje hojjadhuuf.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

tun hojii hunda keessatti gabbartii Rabbiitiidha, isheen irra guddaa mallattoo Rabbiif masakamuutiidha.

Beelli beekumsaa beela waan irra yaachisaa nama shaagaluu baruudhaaf beela'aniidha, isa ammoo islaamummaa malee wanti isa quubsu hin jiru.

garuu Ilhaadni (Rabbi waakkachuun) ammoo ilma namaa kan akkan du'uufin dhaladhe jechuu beekuuf hin ga'u.

Kitaabichi kun rakkinoowwan Rabbi waakkachuu furuu fi amantiin islaamaa sirrii ta'urratti ragoowwan tokko tokko fiduu keessatti akka nyaata beekumsaa fi sammuu dhatti ilaalama.

Nyaanni kun karaa gaaffii fi deebitiin dhihaata.

Hayyee barakaa Rabbitiin haa eegallu.

1-Ilhaada jechuun maliidha?

Ilhaada jechuun: humna fagoo hin muldhanne takkattillee amanuu diduudha.

Namni mulhida ta'e tokko Rabbiin uumaa ta'e jiraachuu, nabiyyummaa fi eega du'anii kaafamuu ni morma.

2-Wanti isin ilhaadarraa mormitan maaliidha?

Ilhaadni iimaana iimaana amantiitii oliiti barbaada.

Akkana haa jennuu malee garuu iimaanni ilhaada iimaana tilmaama qabatama hin qabnee fi sesseetee dogongoraa kan bakka hin qabne irratti ijaarameedha, kana jechuun iimaanni ilhaadaa faallaa amantiin islaamaa tan ragoowwan uumamaa jala muramtuu, mirkaneeffamtuu ta'an kan ija keenyaan arginu fi ragoowwan sammuu fi ragoowwan sharii'aa irratti ijaarameetiidha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Akka mulhida taatuuf waan dhufaa jiru kana yaaduudha: A- wanti hin jirre tokko waan hin jirretti dabalameeti waan guddaa tokko ta'e, uumama raajeffamaa irra waan nama ajaa'ibuu kan bifa hoonga hin qabneefii daangaa isaa tilmaamuun nama rakkisuun ta'e. B- tasa taateen waan daangaa hin qabnee fii wantoota fiiziksii dhaabbataa ta'an tan uumamni isheen dhufe oomishte; yeroo ulagaan tasa taatee lamaan iddoo fii yeroo ta'anitti, uumamni iddoo fii yeroo maletti argame, itti aansuudhaan tasa taateen maletti argame. C- karoor malee fii haalli dachii tokkoffaa jireenya oomishte akkasuma baakteeriyaa fii ilma namaa argamsiifte, garuu immoo yeroo sammuu ilma namaa irra ol aanaa guddina isaa keessa jiraatee jireenya kanarraa irra laafaa wahii oomishuu hin dandeenye kessatti. D- haalaa amalli hundi tan nuti sirrii ta'uu isheetti amannu tan irra guddaan ishee dhibbaa dhibbatti karaa warra duniyaa qofatti amanu faallessu deemtu -haalaa amalli bu'uuraa rakkina wontootaa fii bu'aa addunyaa irratti kisaaraa fidaadha- isiin kennaa wontootaa fi oomisha isii irraati. yaalii sammuu kanatti amanuun dirqama sirratti ta'a akka ilhaada eegaltuuf jecha.

E- ilhaadaa keessatti ragaan sammuu fi wontootaa, kan warra addunyarra jiru hunda barbadeessurraa dhoorgu tokkolleen hin jiru.

Aalamani wontoota qofatti amanu dogongoraafii sirrii waan jedhamu hin beeku.

Dubbiin akkas taanan warra dachii tanarra jiran hunda isaanii barbadeessuu fi jiraachisuun warra ilhaadaa biratti walqixa.

Kanaaf ilhaadni amantirratti ijaarame, garuu amantiin isaa amantii hambaa beekumsaatiin ala ykn ragaa darbaan dabrsaan dhufeen ala ykn sammuu ala ykn haalaa fi amalaan ala ta'edha.

3-Rabbiin uumaa ta'e jiraachuurratti ragaan maaliidha?

Kanarratti ragoowwan hedduutu jira, sanirraa ragaa lama qofa ilaalla:

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

1ffaa: ragaa uumama argamsiisuutiidha.

2ffaa: ragaa eegumsaa fii tolchuutiidha.

3- Ragaa argamsiisuu jechuun maal jechuudha?

Ragaa argamsiisuu jechuun akkana jechuudha:

Wanti dhabamarraa argame hundinuu waan isa argamsiise qabaachuun dirqamadha.

San jechuudhaan ragoowwan Rabbiin uumaa ta'e jiraachuu (inni qulqullaa'e) nama agarsiisan kan lakkaawamanii hin dhumne hedduudha arganna.

Hundi Atoomii uumama keessa jirtuu uumamuu isheerratti ragaadha; wanti uumama kana keessatti argame hundinuu: uumaan argamsiisaa ta'e jiraachurratti ragaadha.

Ati yeroo gara uumama kanaa ilaalte inni waan guyyaa keessaa dhufee fi jijjiiramaa akka ta'e ifa siif gala, inni yeroo hunda jiraataa hin taane ykn duruma irraa qabee kan jiraataa tures hin taane, kanatti aansuudhaan inni ofii isaatii of danda'ee hin jiraatu, kana jechuun akka ati uumama kanaaf Rabbi uumaa ta'eetu jira jettee sammuu keetiin murteessitu si taasisa, kanatti aansuudhaan gara aalamaa ilaaluu qofaan ilaalchi kee gara argamsiisaa aalamaatti akka deebi'u taasisa.

Saniif jecha aayatoonni qur'aanaa hedduun ilaalcha namaa gara aalama kanaatii fii uumamoowwan nu cinaatti argaman ilaaluu deebisuu keessatti dhufee jira, Rabbiin ol aane akkana jedhe:

﴿قُلْ أَنْظَرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

[يونس: 101]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

(Jedhi yaa muhammad : "mee wantoota samiifi dachii keessa jiran (hunda) ilaalaa". Mallattoolee fii akeekkachiiftonnis namoota hin amanne irraa homaa hin deebisan.} [Suraa yuunus 101].

Ammas Rabbiin ol ta'e ni jedhe :

﴿أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ ۗ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَائِ رَبِّهِمْ لَكٰفِرُونَ﴾ [الروم: 8]

{Sila lubbuma isaanii keessatti Rabbiin samiifi dachii, akkasumas wantoota isaan lamaan gidduu jiran, haqaafi beellama beekamaadhaan malee hin uumne jechuu gadi fageenyaan hin xiinxallee ? Dhugumatti, irra hedduun namootaa qunnamtii Gooftaa isaaniitti kafaroodha.} [Suraa arruum : 8].

Ammas Rabbiin ol tahe ni jedhe:

﴿أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ ۖ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ﴾ [الأعراف: 185]

{Sila mootummaa samii, dachii fi waan Rabbiin wantoota hunda irraa uume hin ilaallee?}. [Suraa al-aaraaf].

Wanti argamaa ta'e hundinuu kallattiidhaan waan isa argamsiise irratti nama qajeelcha.

5-Ragaa eegumsaa fii tolchuu jechuun maal jechuudha?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ragaa eegumsaa fii tolchuu jechuun akkana jechuudha:

Wanti uumama kana keessa jiru hundinuu waliigalatti, irra xiqqaa waan Rabbiin uume atoomii irraa hanga galaaksii gahutti, sadarkaa sadarkoowwan hojii wol xaxoo ta'anii baata.

Kana jechuun hunduu dalagaa adda ta'ee fii gahee murtaa'aa ta'e taphata.

uumama keessatti Hundi dalagaa wolxaxoo ta'ee inni uumamuu irratti gulantaa dabalataati.

Argamuun sadarkaa tokko.

wal xaxummaan waan argame keessa jiruu, inni argamuurratti sadarkaa biraa dabalamtuu taatedha.

Wanni moggaa kee jiru hundinuu ramaddii(hojii) murtaa'aa ta'e akka geessuuf jecha bifa addaatiin tolfamaadha.

Dubbiin eega akkas ta'ee wanni moggaa kee jiru hundinuu ramaddii(hojii) wol xaxoo ta'e baata.

hojii keessatti wo xaxummaan ragaa tolchuu fii argamsiisuutiidha.

Dubbiin akkas taanan argamsiisan jiraachuun dirqamadha.

Fakkeenyi sanii "ifaadha" inni walxaxummaa ramaddii bakka bakka bu'a.

Ifaan korrentii wantoota armaan gadii kanarraa walitti qabama:

1ffaa: Cittuudha. (shiboo mammaramtuu kan korreentiin isii bira gahuun akka iftu taasiftudha)

2ffaa: silkii rasaasa irraa ta'e: kan korrentii cittuudhaaf geessuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

3ffaa: Gaaza dhukataa ta'e: kan cittuu eegu, garuu ishee fii korrentii wajjiin hin hojjatu.

4ffaa: Daawwitii: seenuu qilleensaa, ykn bahuu gaaza dhokataa kan dhoorguudha, yoo kana hin ta'in cittuun ni gubatti waan ta'eef.

5ffaa: Hammattuu ifaadhaa: tan ifaa anpoolitti geessitu, tan karaa yaa'a korrentii taatuudha.

Asitti ifaan korrentii siistama isa keessa xaxaan jiru kan (jabina) diiguun isaa hin mijjannedha, kanatti aansuudhaan isa keessa ragaa sammuu kan jalqabaa kan hojii akkaan bareedaa hongga ga'e nama argisiisuutu jira.

Namni bareechamee hoonga ga'ee tolfamuu ifaadhaa mormu, ykn tasa taateen argamuu isatti amanu, isatu san irratti ragaa akka fidatu gaafatama.

Namni ifaa tolche korrentiinii fi sararoowwan isaa maal akka ta'e tolchee beeka, akkasuma bu'aa ifaan qabuu fii rakkina cittuun qabdullee tolchee beeka, kanaafuu argamuun ifaa waan bifa gara garaatiin ifaan hedduun jiruuf karooran maletti hojjatamee osoo hin tahin isaaf tolchaan beekaan hongga ga'e akka jiru kallattiin nu qajeelcha.

Sadarkuma kanaan ragaa sammuu irraa wanni dalagaan isaa walxaxaa ta'e kan akka ilma namaa, isaaf tolchaa isa argamsiisetu jira jechuudha arganna.

Ifaan walitti qabama gosoota shan irraa walitti qabame.

Imi namaa ammoo walitti qabama gosoota biliyoona afur tan hunduma seelii seelowwan isaarraa taate keessatti jirtu irraa walitti qabame.

walitti qabamni "qubeen" biliyoona afur hojiiwwan uumama jiraataa ta'eti geggeessan, isheen mallattoo dhaalumsaa ykn jiniin ykn DNA

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

jedhamtee kan waamamtudha, qubeewwan tun seelii seelowwan keetirraa taate hunda keessa jirti.

gosoowwan shanan ifaan irraa walitti qabameef tolchaatu jira anaaf tolchaan (uumaan) hin jiru jechuu yoo yaadde kun rakkina mataa keetiit:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ﴾ [الطور: 35]

{Sila isaan odoo wanti isaan uume hin jirre uumaman moo isaanumatu uumoo dha ?} [Suuraa axxuur : 35].

Hunda waan moggaa kee jiruu keessa walxaxiinsatu jira, uumama keessatti, akkasuma atoomii keessatti, akkasuma astroonoomota keessaatti, akkasuma qaamota kee guutuu keessatti wanti tokko walxaxiinsa hojii irraa hanga ta'e osoo hin qabaanne hin jiru

Walxaxiinsi hojii, hojiin hunduma atoomiitii fi hunduma waan qaama qabuu, isiin wantoota hunda waan uumama keessa jiruu keessatti argamoodha.

Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ

الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ [البقرة: 146]

{Dhugumatti uumama samii fi dachii, wal irraa bakka bu'uu halkaniifi guyyaa, doonii waan namoota fayyaduun galaana keessa yaatu, bishaan irraa waan Rabbiin samii irraa buusee ittiin dachii erga isiin duutee booda jiraachisee fi lubbu-qabeeyyii hunda irraa

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

ishee keessa facaase, bubbisa qilleensaa fi duumessa samii fii dachii giddutti (uumamootaaf) mijeeffamanii keessa namoota xiinxalaniif mallattooleetu jira}. [Suraa al-baqaraa: 164].

San keessatti aayatoonni akkaan hedduudha.

Hin gorfamu nama sammuu ofiitti fayyadame malee.

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ
فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ
تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَأَمَّنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا
أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٧﴾﴾ [آل عمران: 7]

{warra sammuu qabu malee namni biroo hin gorfam.}. [{7}

Suuraa Aali imraan.]}

Namni sammuu isaatti fayyadamee uumama kana xiinxale(ragaa argamsiisaa), akkasumas kaa'iinsaa fi hojiiwwan wantoota addunyaa tanarratti argamanii xiinxalee jedhe(ragaa eegumsaa fi tolchuu) , sammuu isaatiin ragaan Rabbii uumama kana argamsiiseetu jira jedhu sirrii ta'uu isaa mamii tokko malee fudhata.

6-Maaliif ilmi namaatii fi wantooti biroo kan uumama lubbu qabeessa ta'an irraa, bu'uurri isaanii uumamawwan jalqabaa kan akkaan xixiqoo ta'an hin taane?

deebii: As rakkina lamatu jira:

Rakkinni tokkoffaan: utaalchi tilmaamaa guddaan kan ilmi namaa uumama jalqabaa irraa dhufe jedhu haa hafuutii, gosti uumamoota

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

lubbu qabeeyyii tokko gosa uumama biraatti jijjiiramuu isaatiif ragaa qabatamaan tokko hin jiru.

Dubbiin eega akkas ta'ee namni Rabbiin waakkatu akkamitti tilmaama ragaa kallattii kamuu irraa dhabamaa ta'e kanatti amanee ragaa sammuu kan diinii nu harkatti morma!?

Rakkinni lammaffaan: akka ilaalcha sadarkaa irra gadi aanaa jiinotaa irraatiitti, uumamni lubbu qabeessi tokko hanga fedhellee haa xiqqaatuu jiinii 200 irraa gadi ta'uun isaa hin malu.

Irra gadi aanaa jiinotaa irraa jechuun isaa: jiinota irraa sadarkaa gadi aanaa ta'e kan uumamni tokkolleen isaan malee hin jiraachuu hin dandeenyedha.

Osoo sadarkaa irra gadi aanaa jiinotaa irraa jiiniin tokko hir'atee uumamni tokkolleen addunyaa tanarra hin jiraatu.

Jiinii jechuun kaasetii odeeffannoo kan mallattoowwan dhaalumasaa odeeffannoo tiksitu irraa lakkoofsa guddaa kan of jalatti hammateedha.

Kana jechuun jiinota irraa irra gadi aanaan isaa jiraachuun jiruuf dirqama ta'a, kana jechuun: gareen takka tan jiinotittii kana irraa taate hojii humnaa irratti hojjatti, uumama lubbu qabeeyyiif humnaan malee jireenyi waan hin jirreef, gareen gariin jiinota biroo ammoo nyaata irratti hojjatti, jiinotiin biroo immoo baayyisuu irratti hojjatti, kan biroo immoo hojiiwwan jiruuf buu'ra ta'an irratti hojjatti, akkanumatti itti fufa!

Hayyoonni jiinotii irraa waan jiruuf dirqama ta'u herreeganii, jiinii dhibba lamaa gadi ta'uu hin qabu jechuurra gahaniiru.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Dhaabbanni "Craig venter" jiinotii irraa gadi aanan isaa jiinii dhibba sadii fi saddeettamii lamaa gadi hin ta'u jechuu qorannoon itti gaheera.

1

Meekoplaazmaan (Mycoplasma) irra xiqqaa waan dachii tanarra jiraatuu ta'uu ishee waliin isheen akka jiinii 468 qabdu dhugumatti hayyoonni arganiiru.

Osoo dubbiin waan ijaan argan qofa ta'ee, aalamni kuniis siistama waan ijaan ilaalanii arganii qofa ta'ee, nuti yeroo haydroojiinii irraa gara ilma namaatti dabruu barbaanne jiinii duwwaa irraa eegaluutti haajamoodha.

Garuu saayinsiin duwwaa jiinii ykn jiinii tokko ykn inumaa jiiniin dhibba wanti jedhamu akka hin jirre nutti hima, sayinsiin akka jedhutti nuti odeeffannoowwan irraa garee guddicha tokkotti haajomna tilmaama xiqqaan, osoo akkas hin taane ta'ee jalqabarraahuu uumamni lubbuu qabu hin argamu ture.

Uumama keessatti uumaadhaan maletti argame wanti jedhamu tokkolleen hin jiru, wanti hundinuu kan jalqabe raajeffannaa addaatiin.

Raajeffannaan kun siistama odeeffannoodhaa kan uumama adda addaa irratti osoo inni hin argamin hojjatu keessa tura, akkasuma raajeffannaan kun fuula warra Rabbiin waakkatuu fi warra uumaa Rabbii mormuu keessatti dhagaa mucucaa ta'ee tura.

Ati fuuldura odeeffannoo biliyoona afur kan addaa taatetti jirta -isaan sunuu odeeffannoowwan keessa seelii seelowwan keetii irraa ta'e

¹ J. Craig Venter Institute (JCVI) qorannoo jiiniiwwan barbaachisoo M. genitalium hunda karaa global transposon mutagenesis argachuuf gaggeesse. Kanarraa kan ka'e jiiniiwwan koodii pirootiinii 482 keessaa 382 barbaachisoo ta'uu isaanii argan.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

keessatti kan argamaniidha- akka hojiilee jiraatoo walxaxoo ta'an oomishaniif.

Namni Rabbiin waakkatu uumamoowwan jiinii duwwaa irraa eegalan akka jiran yaada, garuu ilaalchi irra gadi'aanaan jiiniitii irraa ta'e hangana ta'u qaba jedhu yaada kana harkaa balleesseera.

Uumamoowwan lubbuu qaban eegallii duraa irraa jalqabee hojiidhaan wal xaxoo ta'anii argaman, akkas ta'uu osoo baatanii jalqabumaa hin argaman ture

7-Ragaa eegumsaafi tolchurratti fakkeenyi maaliidha?

deebii: Fakkeenyi lakkoofsa hin qabu.

Galmeen dachii ishee baatuu hin dandeessu.

﴿وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ [لقمان: 27]

{Odoo wanti dachii keessa jiru muka irraa qalamii ta'ee, galaannis booda isaatii kan galaanni torba jiru itti ida'amuudhaan (gargaaree ittiin barreeffameeyyuu) jechoonni Rabbiin hin dhumu. Rabbiin injifataa beekaadha.} [[27] Suuraa luqmaan].

Hundi atoomii uumama kana keessa jirtuu ragaa eegumsaati, nuti dhugaa tana har'a beeknee, ykn borus beeknee.

A. Insuliiniin -inni hormoonii gilukoosii bulleessuudha- likkuma sukkaara nyaatteen xannachi garaachaa isa facaasa.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

B. Humni balalii qalbii dhiigaaf jecha humna moorgowwan qaama namaa likkii waldhaansoo qaamni godhuun barbaaadduun wal qixxoofiti.

J. Qaawwi garaacha keetii akka nyaanni afaaniin si deebi'ee miidhaa sirra hin geessineefi.

D. Qaawoleen qaama namarraa akka waa baasaniif godhaman yeroo yeroodhaan akka uffanni hin banneefi.

H. Lafeen mataa keetii hanga ati nagaan garaa haadha keetii irraa gadi buututti foon hin godhatu, osoo inni foon kan godhatu taatee ati garaa hadha keetii irraa bu'uu hin dandeessuu ture yoo lafee san caccabsan malee, guddinni ishelleen hin guutamu hanga guddinni sammuu keetii guutamutti.

W. hundi seelii moorgowwan keetii tan akeeka korreentii dabarsitu gogaa qaamatti hin maxxanneen uffifamtuudha, akkuma nuti haar'a shiboo korreentii waliin hojjannu, akka rakkina hin uumneef, ykn hin banneef, ykn akka sodaaf sababa hin taaneef.

Z. elektirooniin moggaa nawaa sakandii lama keessatti saffisa kiiloo mitira kuma tokko ni naannawa, osoo kana ta'uu baatee keessa nawaatti kufa ture, nawaa waliin humni wal harkisu nawaa negetiivii waliin waan jiruuf, akkasuma uumamni eegalaan duratti ni kufa ture, kuni zarraan argamuuf daddaffii fakkeenyatidha.

H. yeroo zarran lama tan heydiroojiinii irraa taate walitti maxxantu inni 0.007% lamilee heydiroojiinii irraa taate gara humnaatti jijiramti, osoo isheen tun 0.006% taatellee bakka 0.007%, piruutooniin niyuturooniin walitti hin maxxanu, silaa uumamni heydiroojiinii qofa ta'a ture, wantoonni biroos hin mul'atan ture, osoo cittuun gara humnaatti jirjiiramte 0.008% taatee bakka 0.007% silaa walitti maxxaniinsi hedduu daddafaa ta'a ture, inni ammoo gara heydiroojiin

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

uumama irraa dafee dhabamutti geessa, kana jechuun jiruun isaan wajji hin malu, lakkoofsi gidduu 0.006% fi 0.008% ta'uun dirqama.

X-Kutlaan elektiroonii 0.2% kutlaa neyutiroonii irraa ta'erraa bakka buuti, isheen tun ammoo kutlaa zarraa argamsiisuudhaaf dhaabbattu taateedha.

Y- Biqiltoonni erga biqilani booda kallattiin gara madda ifaatti qajeelan, hundeen ammoo gara gadiitti qajeelti, sababiin isaas biqiltuun ifaaf gar malee miira waan qabaniif, odeeffannoon hojii isaanii raawwachuuf isaan barbaachisu hundi sanyii keessatti dhokateera, achitti hormoonii guddina gubbaatii fi cinaachaa biqiltuu keessatti to'ataa ta'etu jira, akkasumas kallattii hundeettiis, hundi isheetuu sanyii keessatti dhokattuudha.

K- Ati muduraa mi'aawaa sana nyaachaa osoo jirtuu sanyii goggogaa mi'aa hin qabne ofirraa darbita, ati kanaan muduraan akka jiinii ishee dabarsituu hayyamtaaf, akka muduraan sun dhandhama mi'aa siif kennitutti, yeroo isheen jiinii ishee -ka'umsa jireenya ishee- garaa sanyii goggogaa mucucaataa kan sin jaalachiifne keessatti dhoksitutti, sanyii kana lafatti akkuma darbiteen yeroo haalli miijjataan argametti muka muduraa kan damee fi hidda dabalate hojjachuu eegalti, Kun hundinuu kan ta'u biqiltoota homaa hin beekne keessattidha.

L- Eenyuutu odeeffannoo muduraa afaaniin hin dubbanne kan gurraan hin dhageenye saniif sirreesse, akka isheen sitti toltuuf likkii sukkara ishee keessa jiruu hoo eenyuutu sirreesse ?

Ergasii : Sanyii sana eenyutu akka fudhatama hin qabnee fi akka hin taane godhe, akka ati ishee dantaa dhabdee ofirraa fageessitee darbattuuf ?

Eegasii hoo : Eenyutu sanyii sana odeeffannoo dhaalumsaa tan geessuu taateen charjii godhe, akka isheen biqiltuu haaraa hunda bal'ina isheetii fi hojii isheetiin baaftuuf ?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

M- Dhiheenya kana ifa nuuf ta'e : hirdhinni qaamaa yookaan Inershaan nuti gammachuudhaan keessa jiraannu bu'aa kutlaa uumamaa kan waliigalaati.

Inershaa ykn hirdhina qaamaa jechuun maali ?

Osoo ati konkolaataa yaabbattee deemtuu akka tasaa yoo konkolaataan dhaabbate maaltu ta'a ?

Gara fuulduratti darbamta ! akkasii mitii ?

Isii kanatu inershi'aa yookaan hirdhina qaamaa jechuudha.

²Osoo inershaan addunyaa keenya keessatti waan amma irra jiru kanaa gadi ta'ee irra xiqqaan qilleensaa dhagaa guguddaa sochoosuu danda'a ture, addunyaa akkanaa kana keessatti silaa yeroo hunda rukutaa gosa wantoota adda addaatiif saaxilamna ture !

Osoo inershaan ammoo waan amma irra jiru kana caalaa guddaa ta'ee silaa quba keenyayyuu sochoosuu hin dandeenyu ture.

Humni inershaa kutlaa irratti hundaa'a.

Wanti ogeeyyii fiiziksii ajaa'ibsiise kutlaa Gaalaaksii Milkii Weey, galaaksii sirna aduu keenya of keessaa qabu, inershaa tasgabbeessuu keessatti miliyoona keessaa 0.1 qofaan malee hin hirmaattu, kutlaan lafaa ammoo inershaa hin tasgabbeessitu miliyoona keessaa 0.001 malee.

Inershaan fakkeenya tan nuti bu'aa isheerratti jiraataa jiru, kan sababaa isheetin hojiiilee keenya hunda hojjannu isheen bu'aa walii gala humna uumamaati.

² Hiree Uumamaa: Akkaataa Seerotni Baayoloojii hoonga uumama keessaa itti mul'isan, Michael Denton.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا ۖ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ
لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ﴾ [ص: 27]

{Samii, dachiifi wantoota gidduu lamaan isaanii jiran hunda, taphaaf hin uumne. Sun hubannoo isaan kafaraniiti. Isaan kafaraniif ibidda irraa laga hamaa ta'etu isaaniif jira.} Suuraa saad.

Akkuma saayinsiin babal'atuun dinqiiwwan ogummaa fi haxxummaan uumamaA mul'ataa deema !³

N- Ergasii maali yoo gara ijaatti deemne ?

Ija jechuun isiin qananii maallaqaan hin madaalamnedha

﴿أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ﴾ [البلد: 8]

{Sa nuti Ija lama isaaf hin goonee?} {8}. [. Suuraa al-balad].

Qulqullinni hojii ijaa: meeggaa piiksilii dhibba shanii fi torbaatamii ja'atti qixxaawa.

Ijji irra qulqulluu leensii addunyaa keessa jiruu of keessaa qabdi.

Guddinni footoreseptara retiinaa keessa jiruu bal'inni isaa walakkaa iskuweer miliimeetiraa hin caalu, akkasumas gidduu sadarkaa halluu miliyoona kudhan ta'u fageenya ishee adda addaa fi safara ishee kan wal

³ Dhimma kana Maayikeel Daantoon kitaaba isaa: "The Destiny of Nature" jedhu keessatti bal'inaan qorateera, kitaabni kuniis maxxansaalee mana maxxansaa "Al-Kaatib" jedhamuun hiikameera.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

dhabaa ta'e wajjin isheedhaan adda baafama, Inni kun raajii fi uumama Rabbii dinqisiisoodha.

Yeroo waan tokko kan fuuldura kee jiru ilaaltu, akkasuma yeroo ifni retiinaa ijaa irratti bu'u, yeroo kana keessatti adeemsa hojii keemistirii kan walxaxaa ta'e kan gara boodaatti kaarentii elektirikii maddisiisa. kaarentiin kun gama shiboo moorgatiin retiinaa ija keetii irraa gara sammuu keetitti dabra, Sammuun deddeebii kaarentii elektirikii kana gara mul'atatti hiika, akka waan sammun diikshinariii guutuu dursee qabutti kaarentii elektirikii gara mul'ataa waan fuuldura kee jirutti jirjiira.

Kun waan ajaa'ibaati yoo xiinxaltan!

Mee yaadi: sammun kun saanduuqa lafee dukkanaa'aa keessa jira - saanduuqni dukkanaa'aan kun lafee mataati.

Gara sammuu keetii kaarentii elektirikii malee wanti gayu tokkolleen hin jiru.

Sammun kaarentii kana akkamitti mul'atatti hiika?

Mee akkamitti mul'ata siif kenne?

Wanti akkanatti nama dinqisiisu kun battalumatti ati ija kee lamaan banattee ilaaluu qofaan argama!

Dubbiin gurra (dhageettii) ilaalchisees akkasuma.

Bakka dambaliin sagalee gara qoochoo gurra keetii seenutti, qoonqoon gurraa danbalii irraa gara sochii makaanikaaliitti jijjiira, achiis sochiin makaanikaalaa kun karaa lafee baay'ee xixiqqoo sadiin gurra gidduu keessaa gara gurra keessaatti darba, kan gara kaarentii elektirikiitti isii jijjiirutti.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Kaarentiin elektirikii kun gurra keessaa irraa gara sammuu dabra, akka sammuu kaarentii elektirikii kana gara sagaleetti jirjiiruu jalqabee sagalee dhageessuuf jecha!

Kun hundinuu kan ta'u waan walakkaa sakandii hin taane keessatti:

﴿وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ [الحل: 78]

{Rabbiin akkana jedha : "Rabbiin kan homaa hin beekne taatanii garaa haadha keessanii irraa isin baase, dhageettii, argaafi onnes isiniif godhe, Akka galateeffattaniif jecha".} [Suuraa Al-Nahl: 78."..].

Mee yaadi, akeekkiin elektirikii kumaatamaan lakkaa'amu yeroo yeroodhaan ija, gurra, tuttuqqii harkaa, dhandhama arrabaa, fuunfannaa funyaanitiif fi kutaalee qaamaa tan garaa garaa irraa sammuu bira ga'uudhaan, akeekkii wantoota kana hundaa haala nama dinqisiisuun adda baasa

﴿هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِۦٓ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ [لقمان: 11]

{Kun uumaa Rabbiiti. Mee waan warri Rabbii gaditti gabbartan uuman na agarsiisaa. Dhugumatti warri haqa diduun of miidhan jal'ina ifa galaa keessa jiran.} [Suraa luqmaan].

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي لَدَيْهِ أَتَقَنَ كُلُّ شَيْءٍ
إِنَّهُ وَخَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾ [النمل: 88]

{Kun hojii Rabbii waan hunda bareechee uumeeti. Dhugumatti
Inni waan isin hojjattan hunda beekaadha.} [Suuraa annamli].

Enyuutu mee qananii takka tan qananiwwan Rabbii irraa taate
lakkaa'ee fixa?

Mee lafee qaama kee keessa jiruu fi lafee sababaa isiitiin akka humna
isiitti sochii siif kennitu hunda keessa gad ilaali!

Mee buusaawwan mucucaattuu gidduu lafeetti wal-tuquu fii wal-
nyaatinsa malee sochiif sababa siif ta'an xiinxali. buusaawwanittiin kun
kan Rabbiin dhangala'aa akka coomaa kan buusaawwan maashinootaa
keessa kaa'amu isii keessa kaa'e!

Rabbiin galateeffataa qananii Rabbii keessa gadi ilaali, (inni
qulqullaa'e).

qananiin Rabbii lakkaahamtee hin hindhumatu.

﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ
ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ﴾
[لقمان: 20]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Sila akka Rabbiin wantoota samii keessaatii fi wantoota dachii keessaas isiniif laaffisee, tola isaa mul'attuu fi dhokattuus isin irratti dhangalaase hin argitanuu ? Namoota irraa nama beekumsa, ragaa fi kitaaba ibsaa ta'een maletti waa'ee Rabbii keessatti falmuutu jira.} [Suraa luqmaan].

8- Gariin namoota Rabbiin waakkatuu ragaa kunuunsaa qeequun wantoonni fakkeenya hin taane akka jiran dubbata, kanneen akka: dhukkubootaa fi kirkira lafaa?

J: Akka namni Rabbiin waakkatu jedhutti Wantoonni sirriitti hin tolfamne uumama keessa jiraachuun sirriitti tolchuun(itqaanni) jiraachuu hin dhoorgu.

Inni saniin uumama keessa akka itqaanni jiru mirkaneessa.

Osoo achitti ogummaan waa bareechanii hojjatuun jiraachuu baatee silaa namni Rabbiin waakkatu wantoonni sirrii hin tahin jiraachuu hin beeku ture.

Mee akkamitti addunyaa dizaayinii hin qabne keessatti rakkina dizaayinii irraa haasofta ?

Ammoo wanti isaan akka sirrii hin tahinitti dubbatan inni hanqina beekumsa keessa jiruudhamykn hikmaa wantoota uumaman keessa jiru hubachuu dhabuuddha.

Warri Rabbitti Amanan uumamni guutuudha balaa takkalleen isa keessatti hin argamtu hin jedhan, garuu isaan akkana jedhan : uumamni kun tolfameeti uumame ; kaayyoo tokkoon maletti wanni tokko isa keessatti hin argamu.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ejjannoon nama Rabbiin waakkatuu ejjannoo nama markaba hawaa irraa itqaana mormuuti waan wantoollee peetroolii irraa hangi guddaan isii keessa jiruuf, kan markabatti battala kamittuu dhoosuu dandeessu.⁴

Aalamni kun akka aalama dhuma hin qabne ta'uuf hin uumamne, nutiis akka gabbaramoo taanuuf jecha hin uumamne.?

Inumaayyuu nuti kan uumamne gaari fii hamaan (kheyri fii sharriin) akka qorannuufidha :

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ [الأنبياء:

[25

{Hamtuu fii gaariin qormaataf isin mokkorra, isin garuma keenyatti deeffamtan.} [(25) Suuraa al-anbiyaa].

Gaarii, hamtuu fii qormaanni hundinuu daangaa ogummaa fi fedhii Rabbii irra naannawa.

9- Uumama kana Rabbii mitii qaama biraatu argamsiise (material cause) jechuu maaltu dhoorga? fakkeenyaaf: qaroomina biraa ykn waan biraa ta'uu maaltu dhoorga? Maaliif addatti Rabbii zalaalam qofaatu uumama kana argamsiise jenna?

J: Achitti seera hayyoonni Islaamaa waggoota kuma tokkoo oliin dura hundeessaniitu jira. innis: "hojjattoota keessatti wolitti rarra'aa deemuun dirqama hojjiwwan argamuu dhabuutti nama geessa"⁵

⁴ Taatee qeeqa amantii falaasama ammayyaa keessatti, Dr. Sulxaan Al-Amiirii, barruu qorannoo PhD.

⁵ Taatee qeeqa amantii falaasama ammayyaa keessatti, Dr. Sulxaan Al-Amiirii, barruu qorannoo PhD.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Tasalsula hojjattoota jechuun: uumaa tokkoo oltu jira jechuudha, gaaffii kana keessatti qaroomina biraa qaroomina isa dura tureetu isa oomishe, isaan ammoo qaroomina isaan dura tureetu isaan oomishee, akkuma kanaan itti fufa, kun uumota keessatti wolitti rarra'oodha.

Tartiibni wolitti rarr'oon kun dirqamaan gochi tokkolleen argamuu dhabutti nama geessa.

Gochoonni argamuu dhabuu jechuun: uumamtoonni nuti addunyarratti argaa jirru kan akka uumama walii galaa, namaa fi kanneen biroo argamuu dhabuu jechuudha.

raawwattoota keessatti tartiibaan walitti rarr'ee deemuun uumamnii fi argamni muldhachuu dhabuutti nama geessa.

Osoo argamuun qaroomina tokkoo qaroomina biraa kan isa argamsiiserratti kan dhaabbatu ta'ee, akkasuma qaroominni kuniis qaroomina biraa irratti kan dhaabbatu ta'ee, akkanumatti dubbiin hanga dhuma hin qabneetti itti fufee, silaa qaroomina kanaas ta'ee, kan isa dabree fi kan isaan lamaan dura dabrelleen matumaanuu hin argamu ture, akkasumaas wanni tokkolleen hin argamu ture.

Sababni isaas muldhatuun qaroomina tokkoo qaroomona isa duraa irratti hundaa'e waan ta'eef kan biroollee akkasumatti yoo jenne kanaaf qaroominni tokkolleen hin muldhatu jechuudha, akkasumaas wanni tokkolleen kan muldhatu hin jiru.

Kanaaf uumaan jalqabaa kan zalaalam kan waa hunda argamsiise jiraachuun dirqama ta'a!

Osoo walitti rarra'iinsi daangaa hin qabne jiraatee, hundummaan waan walitti rarra'iinsa kana keessa jiruu kan isa duraa irratti kan hirkatu ta'ee uumatoonni tokkolleen hin argamu ture, inumaatu wanti tokkooyyuu hin argamu ture, sababni isaas argamuun isa waa argamsiisuu argaminsa isa duraa irratti ta'ee, argaminsa isaan kanaatis

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

argaminsa waan isaan duraa irratti kan hundaa'u ta'ee, kan biroos akkasumatti itti fufee wanni tokkolleen hin argamu ture.

walitti rarra'iinsi daangaa tokko biratti dhaabbachuu qaba.

Asitti uumaan tokko kan wanni isa dursu hin jirre jiraachuudha mirkaneessina!

10- Nuti seerota uumama kana bulchaa jiran ni beekna; sababa kirkira lafaas sirriitti beekna, kana eega beekne maalif uumaan biraa nu barbaachisa?

J: Namni Rabbiin waakkatu uumamuu uumama kanaati fi jiraachuu isaatif seeronni addunyaa gayoodha jedheeti fudhata, dhugumatti gariin warra Rabbiin waakkatuu yaada "seera walharkisu" jedhu irratti hirkatanii jiraachuu fi uumamni kun argamuuf seerri kun gayaadha jechuu raggaasisaniiru, madda seera kanaa xiinxaluudhaan inni ofumaa isaatii seera kufaa akka ta'e, ykn eenyuutu seera kana akka baase ilaaluun ykn eenyuutu bifa waa gidduu seenee waa argamsiisuu isaaf kennee faana isaa muldhise jechuu ilaalu irraa ija gadi qabachuun?

Wantoota duratti mirkanaawan qabatamoo ta'an kana irraa ija gadi qabanneeyyuu seerri walharkisiinsaa kubbaan biliyaardii konkolaachuutti hin geessu!

Seerri qofaan isaa wanti tokko argamuun maletti waan kamuu irraa dadhabaadha.

Seerri walharkisuu kun kubbaa biliyaardii oomishu hin danda'u, inni isheen yeroo muldhattee ulee biliyaarditiin rukutamte qofa sochoosuu danda'a.

Seerri walharkisuu waan of danda'e tokko osoo hin taane inni ibsa taatee uumamaatiidha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Seerri walharkisuu humna ulee biliyaardii dhiibee sochoosu malee kubbaa biliyaardii hin sochoosu, as qofatti kubbaan biliyaardii socho'ee bu'aan seera walharkisuu muldhata.

Garuu mulhidni argamiinsi seera walharkisuu kubbaa biliyaardii fi ulee isaa uumee kubbaa bororsuuf gayaadha jechuu yaada!

Mee sababa argamiinsa uumama kanaa keessatti isaan lamaan irraa kamtu gara sammuutii fi loojikiitti irra dhihaata: uumaadha moo seera?

Akka fakkeeniyatti seerri gubiinsaa keessoo mootora konkolaataa hin uumu.

Osoo seera gubaa keessoo mootora konkolaataatti dabaltee, mootorichis hin hojjetu ture, sababni isaas beenzila humna isaa kennu qabaachuun dirqama waan ta'eefi, akkasuma qaanqeen gubdu jiraachuun dirqama, akkasuma sana dura mootorri jirachuu qaba, as qofatti seerri gubaa keessoo muldhatee mootorris hojjeta!

kanaafuu beekumsarrahii miti Seerri gubaa keessoo mootora, isparkii gubaa fi beenzila uumuufi akkasumas konkolaachisaa fi daandii uumuuf gayaadhaa jedhanii yaaduun.

Yaadni muldhatiinsa uumamaa ibsuuf seeratti quufuu yaada tasuma sammuun hin deeggarreedha.

Eegasii yaada kana osoo fudhannee inni walitti rarra'iinsa warra waa hojjatuu kan deebii gaaffii dabre keessatti ibsine san keessa nu galcha, eenyutu seera kana uume, eenyutu isa argamsiise? yoo seera biraatu kana hojjate nuun jedhan inni kuniis deebi'ee walfaana deemuu warra waa hojjatuu kan seerri tokko, ykn uumamni tokko argamuu dhabuu murteessu san keessa nu galcha.

11- Maddi uumama cufaa tasa ta'uu irraa maaltu dhoorga?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

J: Jechi tasa taateedhaa hundoowwan wantoota malanii wallaaluudha; tasa taateen ulaagaa lama kan isheen gargar hin baane qabdi.

Isaanis: yeroo fi iddoodha.

Tasa taatee wanni jedhamu yeroo isa keessatti waa argamsiiftu barbaaddi.

Ammaas iddoo isa keessatti hojii ishee oomishtu barbaaddi.

Dubbiin eega kana ta'ee tasa ta'een argamuu uumamaa keessatti gahe gaba akkamitti jenna! uumamni keenya yeroo fi iddoo malee dhufuu waliin?

Akkamitti hojiin tasa taatee argama osoo isheenuu hin argamin?

Tasa taateen argamuu ishee duratti, akkasumas argamuu yeroo fi iddoo ulaagaa ishee kan bu'raa ta'aniin duratti akkamitti bu'aa tokko kenniti?

12- Nama Rabbiin waakkatu kan uumamni kun durumatti jira jedhuuf akkamitti deebii kennina?

Y: Akka Seera Lammaffaa Thermodynamics tti uumamni uumama durumatti jiru ta'uun hin yaadamu.

Seera kana laaffisnee ilaaluuf mee isa ibsuuf fakkeenya kana haa fudhannuu: osoo sibiratti kutaa keessatti kubbaayan bishaan ho'aa qabu jiraatee, ho'i bishaan sanirraa ka'e gara qilleensa kutaa sanaatti dabra, hanga sadarkaan hoo'a kutaatii fi sadarkaan hoo'a kubbaayaa walqixa ta'utti. Seerri lammaffaa kan teermoodaayinaamiksii kunoo isa kanaadha, bakka yeroo hunda humni isa olii irraa gara isa gaditti deemutti.

Seerri kun erga uumamni uumamee kaasee waa hunda keessatti argama, hanga ho'i waan uumama keessa jiru hundaa walqixa ta'utti,

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

yeroo ho'i waan uumama keessa jiru hundaa walqixa ta'etti waan du'a hoo'aa jedhamee beekkamuutu uumama keessatti argama. Osoo uumamni kun uumama durumaan jiru ta'ee silaa amma dhaabbatuu qaba ture -hoo'aan du'aa jechuudha-, dhugaa dubbachuuf garuu wanti namaa muldhatu uumamni amma haala intiroopii ol'aanaa gadi ta'e keessa jira, hanga ammaa sadarkaa du'a hoo'aa bira hin geenye, kanaafuu uumamni uumama zalaalamii miti, inumaatuu uumama kanaaf jalqabbii dhaabbataa ta'e kan yeroo fi iddoon isaan waliin argameetu jira.

Akka seera kanaatti uumamni sadarkaa xiqqaa intiroopii irraa akka jalqabeetu mirkanaa'eera, kana jechuun argamuun uumama kanaa haala fakkeenya isa dura dabre hin qabnerratti ta'edha.

Kun gama tokkoon seera saayinsii yoo ta'u, ilhaadni immoo guutummaa guututti moggaa biraa keessa jira.

13- Seerri sababaa maaliif Uumaa irratti hin hojjanne? ykn jecha biraatiin: Uumaa eenyuutu uume?

J: Tokkoffaa: Uumaa seerri uumamtoota isaa isarratti hin hojjatu, kun mirkanaawaadha.

Osoo dubbiin akkana ta'uu baatee silaa ni jenna ture: Eenyuutu bilcheessaa bilcheesse?

Eenyuutu haallessaa haallessa(kan haalluu dibe eenyutu dibe)?

Waan mirkanaa'aa ta'e irraa Uumaan isa yeroo fi iddoo argamsiisedha, kanaafuu seerowwan inni isaan argamsiise deebi'anii isarratti hin hojjatan (inni qulqulaa'e)!

Lammaffaa: Wanti argamaa ta'e hundi waan isa argamsiise qaba, inni kun sirriidha, garuu uumaan:

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ [الشورى: 11]

{Wanti akka isaa hin jiru.}. [(11). Suuraa ashuuraa]

Sadaffaa: Uumaan waan guyyaa keessaa argamee miti, inni uumaa durumaan jiru, kana eega beeknee akkamitti eenyuutu isa uume jenna?

Afraffaa: Uumaan uumaa durumaan jiru kan jiraachuun isaa dirqama ta'edha, yoo kana jechuu baanne rakkina "walitti rarr'uu warra waa hojjatuu kan dirqamaan gochaan argamuu dhabuutti nama geessu" keessa galleerra, kuni waan asiin dura bal'inaan ibsinee turredha, kanaafuu uumaan dirqama jalqaba argamaa kan durumaan jiru ta'e ta'uudha qaba, (inni qulqulaa'e).

14- Uumamni guddaadha; akkamitti nuti guddina keenya xiqqaa kanaan uumama guddaa kana keessatti wiirtuu ta'uu dandeenya?

J: Namni Rabbitti hin amanne waan wal hin simanne tilmaameeti akkana jedha: uumamni guddaa waan ta'eef ilmi namaa isa keessatti wiirtuu ta'uu hin danda'u!

Tilmaamni kun yaada isa dura dabrerratti kan hundaa'eedha, innis ooyruun bal'aadha, ishee ilaaluun abbaan ishee waan xiqqaa ta'eef abbaa isheedhaaf ta'uu hin danda'udha!

Dubbiin guutumaa guututti guddinaanii miti.

haalli isiin guddinaan malee taate nama guddaa fi nama xinnaa adda baasuu keessatti isiitu madaalliin guddoodha.

Namooni naamusa isaaniitiin madaalamu.

Kanaafuu dhimmi guddina qaamaa madaallii miti!

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Mee fakkeenya kana haa fudhannuu: Osoo Mootiin tokko nu bira jiraate, mootiin kun ilma isaatif dhaamsa tokko tokko dhaamee, sana keessatti xalayaa isaaf barreessee, nama biraatiif akkana jechuun ni danda'ama: Mootiin lafa bal'aa daangaa hin qabne qabu kun ilma isaa kan guddinni isaa lafa bal'aa kanarraa miliyoona tokko hin geenyeeff akkamitti lafa bal'aa kana kenna?

Rabbiif fakkeenya ol aanaa ta'etu jira.

Sa inni kun tasuma mormii sammuum namaa fudhatudhaa?

Dhimmichi dhimma guddinaa fi ulfinaatii miti.

Eegasii uumamni kun akka ogeessonni fiiziksii adunyaa hundi murteessanitti qabxii biliyoona hedduun mataa istepleeriitii gad ta'e irraa hin eegallee?

Kanaafuu guddinni akkuma isaatti ilaalama.

Ergasii Rabbiin waan barbaade akka barbaadetti yoo uume maaltu nama Rabbiin waakkatu rakkisa?

Rabbiin hamma haajatiin kan kennu waan kennu ykn qabeenya dhabeetii?

Rabbiin guddaan sanirraa ol ta'eera.

Garuu nuti dhugumaan uumama kana keessatti akka wiirtutti ilaalamnaa?

Eeyyee, ati yaa ilma namaa: waan Rabbiin dirqama sirratti godheen wiirtuu uumama kanaatiidha.

Dirqamni gooftaa amantii kanaadha.

Amantiin amaanaa ati baattee jirtu yoo ta'u, inni qormaata guddaa raawwachuun isaa sirraa barbaadamudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ati yaa ilma namaa Rabbii guddaa gabbaruutu sirraa barbaadama, kanaani addunyaa tana keessatti wiirtuu ta'uu dandeessa. Ati addunyaa tana keessatti wiirtuu kan taatu guddina kee yookaan jabeenya keetii fi dandeettii keetiin osoo hin taane dirqama Rabbiin sirra kaayeen

Ati kheyrii hojjattee hamtuu dhiisurratti danda'aadha, akkasumas iimaana qabatee kufrii dhiisurrattis dandeettii ni qabda.

Jaallannus jibbinus hundi keenya dirqamni akka nutti kenname ni beeka.

Namni Rabbiin waakkatu, kan Rabbitti amanuu fi kan hin beeku jedhu hundinuu dirqama isa irra kaa'amu ni beeka akkasumas dirqamni gooftaa isatti dhaga'ama, rakkina naamusaa kan qalbii isaa keessa jiru ofirratti ni arga, keessa isattiis wanti kun akka jiru ni beeka: hojjadhu hin hojjatin, kheyrii hojjadhu sharrii hin hojjatin, hundumaan keenyayyuu lubbuu isarraa dirqama isarra jiru raawachuun akka isarraa barbaadamu ni beeka!

Nuti dirqama nurra jiru ilaalchisuun giddu gala uumama kanaa keessa jirra!

Akkasumas gama waa hubatuu fi beekuu ilaalchisuun nuti giddu gala uumama kanaa keessa jirra, nuti ni hubannaa ni beekna maalif addunyaa tanarratti akka argamne, uumamni nu moggaa jiruu maal akka ta'e ni beekna, walumaa galatti hiikkaa argmiinsa keenyaa sirritti hubanna

Nuti dirqama raawachuuf barbaamoodha, hamtuu hojjannuuf qabamoodha, nuti kheyrii hojjattuuf dirqamoodha, hojii keenyarratti gamaaggamamoodha

Nuti uumama bareedina qophii eegumsa uumama keessa jiruu beekaa ta'eedha, nuti uumama tolchiinsa uumama keessa jiru beekuudha, nuti uumama dirqama isaa raawachuu fi diduu danda'uudha, nuti waan

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

barbaanne falachuuf fedhii guutu qabna, nuti amanuu fi kafarurrattillee dandeettii ni qabna.

Nuti giddu gala uumama kanaa keessa jirra.

﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا﴾ [الأحزاب: 72]

{Nutu amaanaa samii, dachiifi gaarreen irra (bifa filannootiin) fidnaan ishee baadhachuu didanii; ishee irraas sodaatan. Ilmi namaa immoo ishee baadhate. Dugumatti inni akkaan of miidhaa, wallaalaa ta'ee jira}. [Suura al-ahazaab : 72].

15- Gariin warra Rabbiin waakkatuu ni jedha: Urjiiwwan hedduutu jira, kanatti aansuun ilaalcha ni mala jechuutiin yoo deemnee urjiiwwan sanarraa urjiin tokko kan jireenyaaf tolu jiraachuu danda'a ragaan kun sirriidhaa?

Deebii : Urjiin hedduun jiraachuun hariiroon inni ragaa tolchiinsaa qeequ irratti qabu maali ?

Dhimmichi dhimma wantoota jalqabaa miti.

Ani bosona kuduraa, muduraa fii wantoota lubbuu qaban hundaan guutame keessa waanin jiruufii miti, hiikkan sanii tasa fuuldura kiyiyatti bosona keessatti nyaanni mi'aawan bilchaataa ta'e muldhachuudha miti, kanaafuu dhimmi dhimma qabeenya fii wantoota adda addaa kan jalqabaatii miti !

Akkasumas hiikkan barahaa addunyaa keessa cirrachi guutuu ani akkan barbaadettiin waldhaansa daddafiiti fii islaayidoota

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

elektirooniksii kan cirracha irraa hojjataman barahaa iddoo hunda keessatti argadhaadhaa miti !

Kanaafuu dhimmichi dhimma wantoota jalqabaa miti ; dhimmichi dhimma oomishuu fi tolchanii hojjachuuti.

Gareen pilaanitoowwanii hammi tokko argamuun gidduu isaanitti pilaanitiin tokko akka dachitti miidhagina kanaan argamuuf gayaadhaa miti.

Dhimmichi ogummaa, uumuu fi tolchuudha:

﴿وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَيْرٌ مِمَّا تُفْعَلُونَ﴾ [النمل: 88]

{{Hojii Rabbii isa waa hunda bareechee uumeetiidha.} [[88].Suuraa annam].

Kanaafuu pilaanitoonni biroo hedduun jiraachuun jireenyi pilaanitii dhachii irratti argamuu gonkuma hin ibsu.

Pilaanitoowwan biroo jiraachuun keessa keetitti mallattoon dhaalumsaa tan qubee biliyoona afur irraa taate hojii kee, humnoowwan keetii fii hormoonii kee argamuu keetiin duratti haala dinqisiisaa ta'een kan si to'attu jiraachuu hin ibsu!

Jireenyi beekumsa malee qabeeyyaa miti.

Anaa fi tokkoon warra Rabbiin waakkatuu osoo pilaanetii tokko gubbaa baanee meeshaa hojiin isaa walxaxaa ta'e kan too'annaa nama dinqisiisuun hojjatu tokko argannee, hanga yoonaa hojii isaa osoo beekuu baannallee, guddina pilaanetii nuti irra jirruu kana qofaaf hojjataa meeshaa kanaa mormuun ni mijjaawaa?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Yeroo meeshaa kana arginu wanti sammun mirkanaa'e anaa fi namicha Rabbiin waakkatu kana Rabbi argamsiisaa danda'aa ta'eetu jira nu jechisiisa.

namni waan sammuudhan mirkanaa'e kana mormuudhan Rabbi uumaa ta'e mormu isa irraa ragaan barbaadama male nama raggaasisuu miti!

Nama uumama nama dinqisiisuu fi kan akkaan bareedu kana keessa jiraataa Rabbiin waakkatuutu ragaa dhiheeffatuu qaba malee nama Rabbitti amanuu miti!

Yeroo tokko namni Rabbiin waakkatu wallaalan Kaaril Saagaan jedhamu tokko asoosama maqaan isaa "Koontaakti" jedhamu ni barreesse, asoosama kanaan keessattis akkaataa saayintistoonni dachiin alatti dandeettii waa yaaduu barbaadan odeessa.

Asoosama yaadaa kanaan keessatti saayintistoonni lakkoofsa duraa dheeraa walduraa duubaan hawaa alaa irraa dhufu argatan; walduraa duubaan duraa kun gatii herregaa addaa waan fayyaduufi, gatii gosa to'annoo agarsiisuudha, kun immoo ergaan kun qaroomina biraa kan nu wajjiin wal qunnamuuf yaalu irraa dhufuu isaa sirritti akka beekaniif ragaa sammuu gayaadha ture!

Taphni as jiru Kaaril Saagaan agnostic beekamaadha, garuu sammun isaa dhugaa walxaxummaa fi siistamaa ergaa xiqqaa keessatti inni argamsiisuu fi bareechuu irratti ragaa akka ta'e ni fudhata!

Lakkoofsa duraa irraa walduraa booda qofaan akka qaroominni gadi fagoo ta'e jiru ni beekta; mee qubee biliyoona afur tan keessa seelee seelewwan qaama keetii irraa taate kan osoo qubeen tokko qofti irraa hir'atee silaa balaan addaa uumamuu danda'u akkamitti wantoota Rabbiin waakkatuu tan bakka hin qabne sammun namalleen ishee hin fudhanne kanaa kennita?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ragoolee Rabbiin uumaa ta'e jiraachuu irratti nama qajeelchaan hiikkan ala ishee taasisuuf waan hin qabne irra fiduun gonkuma waan sammuun namaa fudhattuu miti.

﴿قُلْ أَنْظَرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُعْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

[يونس: 101]

{Jedhi yaa muhammad : "mee wantoota samiifi dachii keessa jiran (hunda) ilaala". Mallattoolee fii akeekkachiiftonnis namoota hin amanne irraa homaa hin deebisan.} [Suuraa yuunus].

16- Maaliif uumaan zalaalam ta'e hedduun hin jiraanne?

Deebii: Rabbiin ol tahe ni jedhe:

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَاءُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ [الأنبياء:

[22

{Osoo gabbaramoon hedduun samii fi dachii keessa jiraatanii silaa isaanuu ni badan ture.} [22]. [Suuraa al-anbiyaa].

Rabbii guddaa wajjiin Rabbiin biraa jiraachuun heddummini murteessa, heddummini immoo hiyyuma fida.

Haajamuun Rabbii uumaa ta'e irratti -inni saniraa qulqullaa'ee-uumamni kun nagaa dhabuu fi inni dhugumatti kan kufaa deemuu ta'uu nama argisiisa... kanatti aasuudhaan manca'insa uumama kanaatu dhufa.

Rabbii haajamaa ta'een wajji hafuun uumama kanaatif wabiin hin jiru!

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَاءُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ [الأنبياء:

[22

{Osoo isaan lamaan (samiifi dachii) keessa Rabbiin malee gabbaramtoonni biraa jiraatanii lamaan isaaniituu ni badu ture. Rabbiin Gooftaa Arshiidhaa waan kaafiroonni Isaan jedhan hunda irraa qulqullaa'e. [22]} [. Suuraa al-anbiyaa].

Rabbiin haal duree tokkoon maletti uumaa ta'e haajamuu fi hiyyuma irraa qulqullaa'e, Rabbiin isuma qofaatu dureessa waan hundaan dhaabbataa ta'eedha, inni qulqullaa'e.

Kanarratti dabalataan: osoo samii fi dhachii keessa gabbaramaan lama ykn lamaa ol jiraatee sammuudhan walta'u irra waldhabuutu baay'ata, Rabbi tokkoo caalatu uumama kana keessa jira jechuun fedhiin hedduun jiraachuudha nama argisiisa, fedhiin heddummaatuun immoo hundi isaanii tokko tokkoon hajamaa ta'uudha argisiisa, kana jechuun manca'insa samii fi dachiiti fida.

Imi namaa uumama isaa qofaan Rabbiin akka tokko ta'e tolchee beeka, osoo beekan fiiziksii tokko ykn namni isa hin tahin tokko uumama kana keessa ilaalee jedhee uumaa tokko malee wanti isaaf muldhatu tokkolleen hin jiru, fixraa ykn uumama jechuun isa kanaadha.

17- Amantiin maalifi?

Deebii: irra badaan nama Rabbiin waakkatuu dhugaan sobarra caalaa ta'utti ni amana, akkanaa mitiiree?

Irra badaan nama Rabbiin waakkatuu amaanan ganurra caalaa ta'utti ni amana, akkanaa mitiiree?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Kun jechoota addunyaa kana irraa hin jirre, addunyaa qabeenyaa kana keessattis wanni hiikkaa isheeti fi qajeelfama ishee ibsu hin jiru.

Hiikkan dhugaa maali?

Hiikkan amaanaa maali?

Gad fageenyan atoomii osoo xiinxallee hiika akka: dhugaa ykn sobaa ni argannaa?

Osoo fiiziksii galaaksii ykn keemistrii harmoonii xiinxallee hiika: Amanamummaa ykn gantummaa ni argannaa?

Kun Jechoota addunyaa qabeenyaa kana irraa hin tahini.

Garuu isheen jechoota dhugaati.

inumaa isheen wantoota gurguddoo keessaa isa tokkodha.

Gatiin ilma namaa haalaa amala isaatini malee guddina qaama isaa, baay'ina atoomii isaati fi sadarkaa humna seelewwan isaatinii miti.

Gatiin ilma namaa dirqama Rabbiin isarra kaaye keessa isaatin raawachuudhani.

Gatii kana aalama addunyaa kana irraa wanti tokkolleen kan ilma namaa wajjiin qooddatu hin jiru.

Achitti nama gaarii fi nama badaatu jira.

Garuu gaara gaarii fi gaara badaa wanti jedhamu hin jiru.

Urjii amanamaa fi urjii ganaa wanti jedhamulleen hin arginu.

Gatiin kan fedhamaa jiru ilma namaa qofa, kaayyoodhaanis ilmuma namaatu fedhamaa jira, isamaatu jiraachuun fedhamaadha.

Wanti dirqamaatu narra jiraa hubachuu danda'u namaa fi jinnii qofaadha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Hiika haalaa amalaa ofirratti beekuun humna tokko kan uumama dirqama rabbii kan keessa hunda keenyatti jiru irraa malee hin taane.

Nama hubachuuf amantiin diqama.

Amantii islaamaa qofaatu haalaa amalli maal akka ta'e, maalif jiraachuun isaa akka babaachisee fi isa qabachuun dirqama akka ta'e ibsa.

Inni tokkochi haalaa amalaaf halluu isaa kennu amantiin islaamaa qofa.

Haalaa amala daangaa waan Rabbiin dirqama godhe keessatti malee hubbachuun hin danda'mu.

Akkasumas isheen maalif uumama keessa sanyii ilma namaa jiru taatee karaa amantiin malee beekuun hin mijjatu.

Karaa amantiin kaayyoo jiraachuu beekna, akkasuma haalaa amalli nuti ishee qabachuun dirqama ta'uu ofirratti beeknu osoo ishee qabachuu baannellee isheen humna tokko kan waan Rabbiin dirqama godhe irraa taate ta'uu ni beekna.

Amantiin barbaachisummaa ilma namaati.

Ammaas Karaa amantiin nuti maaliif akka as jirru beekna?

Du'a boodas maaltu jiraa ni beekna ?

Hiika jiraachuus ni beekna.

Jiruu kanaan keessatti maaltu nurraa eegamaa ni beekna ?

Hunda caalaa waan Yaaddoo ilma namaa ta'e beekuf amantiin dirqama.

Kanaaf amantiin osoo jiraachuu baatee aalamni addunyaa kun hundinuu silaa gara jaamummaa fi dhabamiinsa guttu ta'etti jirjiirama ture.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ibnu al-Qayyim, Rabbiin rahmata haa godhuufii akkana jedha : "Addunyaa keessattis ta'ee aakhiratti karaan milkii fi badhaadhinatti nama geessu harka Ergamtootaa irraan malee hin jiru, kakkasumas bal'inaan waan gaarii fi badaa beekuun gama isaanitiin malee hin mijjatu, gonkumaa jaalala Rabbiitti gayuunis harka isaanirraan malee hin ta'u⁶".

Waan aduun diini fi aduun ergaa Rabbii irratti hin bahiniin addunyaan dukkanaa'aa fi abaaramaadha, akka Sheek al-Islaam Ibnu Teymiyyaan Rabbiin rahmata haa godhuufii jedhetti.⁷

Amantiin maletti kaayyoon jiraachuu, hiikni gaarii fi gatiin isaa hin beekamu ture.

Ergaa maletti addunyaan gara abshaalummaa sodaachisaa ta'etti jijjiirama ture.

Yeroo gaheen amantii dhokatee ilma namaa nabiyyoota Rabbiin erge morme san booda namni akkuma Kaaril Saagaan jedhu gara balfa jirjiirama, akkasumas akkuma Saartir jedhu gara ilbiisatti jijjiirama. [8]⁸

⁶ Zaad Al-Ma'aad 1-68.

⁷ Majmuu'u al-fataawaa 19-93, 94.

⁸ Madda viidiyoo: Qarqara Galaana Koosmii [Episode 1] Kutaan uumama keenyaa tokko tokko bakka itti dhufne kana akka ta'e ni beeka. Deebi'uuf hawwina. Nutis ni dandeenya. Sababni isaas uumamni nu keessa jira. nuti wantoota Urjii irraa hojjetamne. Nuti karaa mataan uumama itti beekamuudha. 06 min 04 sec. Immoo namni ilbiisa ta'uu isaa ilaalchisee dhugumatti saartirtu asoosama isaa keessatti eere.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ilmi namaa dhugumatti akkuma Istiifan Hawking jedhutti : xurii keemikaalaa ta'a, ykn caalaatti xurii keemikaalaa ta'a. [9]⁹

Nubuwwummaan dha'annaa onnee jiraachuu addati, nubuwwummaan osoo jiraachuu baatee kalaqni baay'ee dinqisiisaa fi hawwiin baay'ee namatti tolu gara shororkeessummaatti jirjiirama ture !

Amantiin osoo jiraachuu baatee addunyaan kun akkuma jirutti bareedina isaa wajjiin gara qaamolee shororkeessoo tahanitti jirjiirama ture.

Ati nama Rabbiin waakkatu kamuu gaaffii jiraachuu kamuu osoo gaafattee, waan akka : Nuti maalif as addunyaa kana keessa jirra, ykn booda du'aa maaltu jira ?

Inni yeroo san gaaffii kee kuffisuuf yaala, ykn guutumatti usa.

Eeyyeen amantiin nama hubachuu fi barbaachisummaa gatiiwwan naamusaa hubachuuf waan uumamaan murtaa'e waan ta'eef waa'ee hiika jiraachuu, kaayyoo jiraachuu beekuu fi garbummaa isheedhan balaa duniyaa fii aakhiraa irraa nagaa tahan Rabbii guddaaf qulqulleessuuf dirqama.

18- Haalaa amaloowwan kun oomisha sammuu ykn oomisha hawaasaa tokkoo ta'uu irraa maaltu dhoorga ?

Deebii : Sammuun qaamolee qaamaa addunyaa fiizikaalaa keessatti argamaniin dhumatti kan ijaarameedha !

Sammuun ykn caasaan fiizikaalaa hammam walxaxaa ta'uus walitti qabaan duwwaa duwwaa malee waan biraa hin oomishu.

⁹ Gaaffii fi deebii dhugaa dhagaa irra jiru irratti campbell waliin taasifamerraa: Ken keenya bira dabree, 1995 irratti taasifameedha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Yoo wanti sammuu irraa uumame kheyrii fi sharrii kan beekne ta'e, sammuunis akkasumaa hin beeku!

Asitti nama Rabbiin waakkatu na gaafanna: Aalamni addunyaa kun akkuma jirutti naamusa kan hin qabne ta'ee, kheyrii fi sharrii kan hin beekne yoo ta'e mee akamitti hubannaan kheyrii fi sharriidhaa argame?

Gaaffiin lammaffaa: Namoota dachiirra jiran hunda barbadeessuu irraa dhoorgan sammuuudhaa maali?

Sanyii namaa xixiqqaa mana bineensotaa keessa galchuu irraa dhoorgan sammuuudhaa maali?

] Dhukkubsattoota, qaama miidhamtootaa fi dadhaboo namaa, akkasumas ijoollee barbadeessuu irraa dhoorgan sammuuudhaa maali, akkuma pirojektii filannoo uumamaa Naaziin raawwatame keessatti argametti - pirojektii Action T4-?¹⁰

Gaaffilee tana dogoggoraan ykn sirreeffamaan sammuuun deebii isaanii hin qabu.

Sammuuun guutumatti naamusa irraa walaba, sababni isaas atoomota dachii irraa waan ijaarameefi.

Kanaaf gidduu sammuutii fi naamusaa dhiyoo irraas ta'ee fagoo irraa hariiroon hin jiru.

Yaadni Hawaasni ka'umsa naamusaati jedhu immoo yaada ajaa'ibaati; sababni isaas naamusni nama akka namatti jechuudha malee hawaasa akka hawaasatti jechuudhaa miti.

Kana malees hawaasni qaamoluma qaama addunyaa irraa waan ta'eef, walitti qabaan duwwaa duwwaa malee hin oomishuu, akkamitti

¹⁰ https://om.wikipedia.org/wiki/Aktion_T4 irratti kan argamuudha

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

hawaasni naamusa oomishe jenna, naamusni gonkuma aalama addunyaatin walitti hariiroo hin qadu?

Sana boodas dubbiin kun sirrii osoo ta'ee, naamusni oomisha hawaasati jennee, naaziin nama biraa balleessuu keessatti nama haqaa ta'a, sababni isaas hawaasni waan isa yaaduuf.

Addunyaan Naazii himachuuf yeroo murteessite murtiin kun naamusni oomisha hawaasaa osoo hin taane gadi dhiisaa ta'uu isarratti hundaa'eti.

Kanaaf naamusni hawaasa irraa walaba waan ta'eef, wanti sirrii ta'e hawaasa gaarii fi hawaasa badaa biratti sirriidha.

Doggoggorri hawaasa gaarii fi badaa birattis doggoggoruma.

Kanaaf naamusni hiika sammuu fi hawaasa bira dabru qaba.

19- Qaroomina dachii keessa Rabbii tokkoo oltu jira, kanaaf addatti Rabbitti maaliif amanna?

Deebii: Amantii dachii hunda keessatti kan haqaan gabbaramu Rabbii tokkichicha malee hin jiru.

Amantiiwwan biroo waliin waldhabbiin keenya gabbaramoo xixiqqoo Akka yasuu'ii fi hafuura qulqulluu warra kiristaanaa biratti, akkasumas Vishnuu, Shiivaa fi Braahmaa warra Hindoosii biratti ...kkf waan Rabbiin waliin godhataniifi.

Amantiiwwan hundi Rabbii tokkichatti ni amanan, innis akka isaan jedhanitti isa uumama kana uumeedha.

Garuu isaan gabbaramoo birooti Rabbiin wajjiin taasifatan, kana booda hin jiru.

Dhugaa dubbachuuf musharikoondi gabbaramoowwan biroo Rabbii gaditti qabanilleen akka Rabbitti isaan hin ilaalan ture, akka Rabbiin guddaan uumama kana argamsiisaa ta'e itti amanan, garuu isaan

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

gabbaramoowwan biroo san Rabbii fi isaan giddutti giddu galeessa taasifatan.

﴿وَلَيْنِ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ [العنكبوت: 61]

{Dhugumatti “eenyutu samii fi dachii uumee, aduufi baatiis laaffise?” jettee yoo isaan gaafatte “Allaahadha” siin jedhan. Akkamitti (tawhiida irraa) garagalaman ree.} [[61] Suuraa al-ankabuut.]

Sheekh Al-Islaam Ibnu Teymiyyaa -Rabbiin isaaf haa araaramuu-akkana jedha: "Warri taaboota gabbaran taaboota santu aalama kana uumee, ykn rooba isaatu buusee biqiltuu biqilchee, ykn bineensa fi waan biroos isaatu uumeedha yaadan jedhee namni yaade inni haala isaanii hin beekne, dhugumatti yaadni warra taaboota gabbaru akkuma yaada warra warra qabriidhaa gabbaruu sani "¹¹.

Will Durantiin ka'umsi amantii Hindoosii dhumarratti akka gara Rabbii tokkichaa deebi'u murteesseera, kana ilaalchisee akkana jedha: "Gabbaramoowwan hindoosii kan kumaatamaan lakkaa'aman kun wahuma bataskaanni kiristaanaa qulqulloota kumaatamaan lakkaa'aman qulqulleessu keessatti hojjattuudha, yeruma tokkollee hindoosin gabbaramoowwan lakkoofsa hin qabne kanaaf aangoo ol aanaatu jira jedhee hin yaadu."¹²

¹¹ Majmuu al-fataawaa, jildii 1, fuula 359.

¹² Seenaa Qaroominaa, Wiil Durant, Jildii 3, fuula 209.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Gabaasni yeroo Ingiliziin Hindii qabatte mootummaa Ingiliziif Hindiitti dhiyaate akkas jedha: “Yaadni waliigalaa kan koreen qorannoo geggeesse irraa argate warra Hindii irraa harki caalaan Rabbii ol aanaa tokkotti cimsanii kan amanan ta’uu isaati.”¹³

Kanaaf Rabbiin guddaan amantiiwwan dachii hunda keessatti tokkuma.

﴿ وَلَا تُجَدِّلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا ءَامَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُمْ وَاللَّهُنَّ وَاللَّهُكُمْ وَوَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴾ [العنكبوت: 46]

{Rabbiin keenyaa fi Rabbiin keessan tokko.} [[46] Suuraa al-ankabuut.]

Taabootaa fi gabbaramoowwan ilma namaa hundinuu Rabbiif giddu galeessa kufrii malee hin taane.

﴿ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴾ [الزمر: 3]

{“Warri Rabbii gaditti gargaartota godhatan gara Rabbiitti akka sirritti nu dhiheessaniif malee isaan hin gabbarru” jedhan.} [[3] Suuraa azzumar].

¹³ Madda dabreedha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

20- Namni waan hin barbaanne tokko hojjachuun abshaalummaadha jedhama ! Rabbiin nutti hin haajamuu nu hin barbaaduu maalif nu uume ?

Deebii : Yaadni haajaan abshaalummaan waliin walgita jedhu yaada kufaadha !

Haajaa abshaalummaa osoo hin taane ogummaatu isheen walgita.

Doktarri sooressi maqaa gaarii qabu tokko osoo homaa isaan irraa hin barbaanne namoota yaaluu danda'a, bu'aa mataa isaanitii jedheeti isaan yaala, asitti nuti gocha isaa kana abshaalummatti hin ilaallu.

Kanaafuu ogummaa fi fedhiin guddaan gocha duuba jiru haajaa/ abshaalummaa irra hin naanna'an!

Tokkoon warra bishaan daakuu daa'ima tokkoof rifatee bishaan keessa isa baasee eegasii isa dhiisee osoo faaruu warra daa'ima kanaa hin eegne deema, asitti gochi isaa kun haajaa fi abshaalummaan hin ibsamu, inumaatuu gochi kun gocha nama arjaa, kaayyoo nama guddaa fi haalaa amalaa gaaritti ilaalama!

Kanaafuu haajamuu fi abshaalummaan wal hinqabatu!¹⁴

Sahiiha Muslimiin keessatti Hadiisa al-qudsii keessatti Rabbiin ol aane akkana jedhe:"Yaa gabroottan kiyyaa osoo durri keessanii fi booddeen keessan, akkasumas namni kessanii fi jinniin keessan qalbii nama tokko kan isin irraa akkaan Rabbiin sodaatu irratti taatanii sun mootummaa kiyya keessatti homaa takkallee hin dabaluu.Yaa gabroottan kiyya osoo durri keessanii fi booddeen keessan, akkasumas namni kessanii fi jinniin keessan qalbii nama tokko kan isin irraa akkaan jallataa irratti taatanii sun mootummaa kiyya irraa homaa takkallee hin hir'isu. Yaa gabroottan

¹⁴ Taatee qeeqa amantii falaasama ammayyaa keessatti, Dr. Sulxaan Al-Amiirii, barruu qorannoo PhD.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

kiyya isheen hojii keessani, ishee isiniifin lakkaa'ee ol kaaya, eegasii immoo ishee guutetiin isiniif kenne, kanaafuu namni waan gaarii argate Rabbiin haa galateeffatu, namni immoo waan biroo argate lubbuu isaa malee nama tokkollee hin komatin".¹⁵

Rabbin guddaan aalama hunda irraa sooressaadha.

Carraaqqiin keenyaa fi hojiin keenya ofii keenyaa qofaafi

﴿وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ [العنكبوت: 6]

["Namni qabsaa'e lubbuma isaatif qabsaa'a. Rabbiin dhugumatti aalama hunda irraa dureessaadha"] {6}. [Suuraa al-ankabuut]

Nuti akka Rabbiin uumama isaa hinda keessaa hikmaa qabu ni beekna, haa ishee wallaallulleedhaa, dhukkubsataan hikmaa doktoraa wallaalun murtiin doktorichaa abshaalummaadha jechuudhaa miti.

Ogummaa Rabii beekuun hunduma daangaalee isaa beekuu jechuu miti, garii isaa beekuun gayaadha.

Nuti Rabbiin gabbaruuf dirqama qabnaa fi jiraachuu ogummaa Rabii beekuun ni gaya, akka jilmatti kun nuuf gaya, yoo kana hin tahin akka isa waan beekumsi isaa itti hin dhaqqabin hundatti kafaruuti taana, Rabbiin akkana jedha :

﴿بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَّابٌ أَذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ﴾ [يونس: 39]

¹⁵ Sahiiha Muslim, H: 2577 irratti argamaadha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Lakkii isaan waan beekumsa isaatiin hin marsinii fi waan hiikkaan isaa amma dura itti hin dhufin kijibsiisan". {39} Suuraa yuunus

Rabbiin ogeessa, ogummaa guddaadhaaf nu uume, inni qulqullaa'e.

Rabbuma qofaatu gabbaramuu haqa taasifata.

Gabbaramuu Rabbii tokkicha malee eenyuunuu haqa hin godhatu. Rabbiin isa dhabama irraa nu argamsiiseedha, inni qulqullaa'ee akkana jedha :

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾﴾

[البقرة: 21]

{"Yaa namoota Akka isin Rabbiin sodaattaniif jecha gooftaa keessan isa isinii fii warra isin duraa uume qofa gabbaraa".} [[21]

Suuraa al-baqaraa].

Rabbiin isa nu qajeelche, isa seera baase, isa waan hunda daangesse, isa ajajee dhoorgeedha.

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشَىٰ
الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ﴾

تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾ [الأعراف: 54]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Dhagayaa uumaa fi ajajni Rabbiin qofaafi".} [Suuraa al-aaraaf.]{54}.].

Uumaa qofa osoo hin taane Rabbiin ajajaas ni qaba, nuti ajaja isaatin bulla, inni qulqullaa'e.

Ibaadaan (Gabbarri) haqa Rabbiin gabroota isaa irraa qabuudha, dhugumatti inni (qulqulaa'e) isa nu uumee; nu jiraachisee; nu razaqe, nu qajeelcheedha, eenyuutu nurraa irra toltuu akka hojjatu nu qoruuf jecha ergamtoota isaa gara keenyaatti erge waan ta'eef, Ibaadaan haqa Rabbiin guddaan nurraa qabuudha

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ [الملك:

[2

{Rabbiin Isa eenyuu keessantu irra toltuu akka hojjatu isin qoruuf jecha du'aa fi jireenya uumeedha. Innis injifataa, araaramaadha} [[2]. Suuraa al-mulk].

Jireenyi keenya kan addunyaa fi aakhiraa gabbara Rabbiitiin male hin qajeelu, haalaa amalli keenyalleen isheedhaan malee hin tolu, ibaadaan wantoota fokkato fi jibbamoo ta'an hunda irraa nama dhoorgiti, isheedhaan jiruun duniyaa namaaf tola, Rabbiin keenya guddaan akkana jedhe:

﴿أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾ [العنكبوت: 45]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{ "Salaata guutii salaati. salaanni dhugumatti wantoota fokkatoo ta'anii fi jibbamoo ta'an irraa nama dhoorgiti". } [Suuraa al-ankabuut.: 45]

Ibaadaan malee Jannata argachuun hin milkoofnu, isheen (ibaadaan) aakhiratti nageenya, addunyatti immoo jireenya bareedaadha.

Ibaadaan nuufi, kheyrii keenyaaf, isheen dirqama Rabbiin nurraa qabuudha, sababni isaas inni waan Rabbii keenya kan nu uume ta'eef, bu'aa isheetis numa qofaafi, ibaadaa laaffifnaan ishee numaatu baata.

Jannanni qaaliidha, kanaaf namni Jannata barbaadu ishee argachuuf ni hojjata, nuti gara Rabbitti (inni qulqullaa'e) haajamoodha, nuti gara isa gabbaruttis haajamoodha, inni nuu fi uumama isaa hunda irraa dureessa.

21- Nuti kkamitti Rabbiin beekna?

Deebii: Nuti karaa hedduudhan Rabbiin beekna, sanirraa akka armaan gadii kanatti karaa afur qofa dubbanna:

Karaan tokkoffaa: Nuti uumama keenya kan qulqulluu ta'een Rabbiin beekna.

Ilmi namaa uumama isaa qofaan Rabbii isa uumeetu jiraa ni beeka, atis uumama keetin Rabbii uumaa ta'e kan haala amma irra jirtu, humnoowwan tanaa fi akkaataa uuminsaa kanaan, akkasumas hojii fi ogummaa akkatti nama dinqisiisu kanaan si uumeetu jiraa ni beekta.

Akkasumas namni uumama isaatin akka Rabbii isa uume gabbaruun irraa barbaadamu ni beeka, akkasumas inni uumama isaatin gara Rabbii isatti (inni qulqullaa'e) yeroo hunda haajamaa akka ta'e ni beeka, beekumsi kun yeroo rakkinna akkaan dabalaa deema.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Uumama Rabbiin beekuu kana nama hundaatu isarratti uumame, Rabbiin ol aanaa ta'e akkana jedhe:

﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ [الروم: 30]

{Yaa Muhammad) karaa haqaatti dabuun fuula kee diiniif sirreessi. Uumama Rabbiin namoota ishee irratti uumes (qabadhaa). Uumama Rabbii jirjiiruun hin jiru. Santu amantii qajeelaadha, Garuu irra hedduun namootaa kana hin beekan"} [(30) Suuraa arruum].

Rabbiin qulqullaa'e akkana jedhe :

﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ﴾ [الأعراف: 172]

{Yeroo Gooftaan kee ilmaan Adam irraa, dugda isaanii irraa sanyii isaanii baaseefi "Ani Gooftaa keessanii mitii?" jechuun lubbuu isaanii irratti ragaa isaan godhe [yaadadhu]. Isaanis Eeyyeen; ragaa baanee jirra jedhan. Kunis akka isin Guyyaa Qiyaamaa "Dhugumatti, nuti kana irraa daguu keessa turre" hin jenneefi.} [Suuraa al-aaraaf: 172].

Nuti osoo addunyaa tana irratti hin uumamin Rabbiin beekuu fi isa gabbaruu irratti (inni qulqullaa'e) uumamne). "Isaan of irratti ragaa

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

akka bahan taasise, akkana jechuudhan: ani Gooftaa keessanii mitii? Isaanis "Eeyyeen, ragaa baaneerra jedhan". Nabiyyichis (sallaa allaahu aleyhi wasallam) hadiisa sirrii ta'uu isaa irratti waliigalame keessatti akkana jedhan: "Namni dhalatu kamiyyu isalaamummaa (fixraa) irratti malee kan biraa irratti kan dhalatu hin taane".¹⁶

Nuti hundinuu islaamummaa irratti dhalanne, uumamani kun nama haqa irratti rageeffachuu barbaadu kan yeroo haqni ifa isaaf ta'e haqa fudhachuu barbaadu hundaaf gayaadha.

Uumama kana hanga kufrii keessatti irra badaa namaa gayutti namni tokkolleen ishee mormuu hin danda'u, keessattuu yeroo rakkinaa keessatti, sababni isaas namni hundinuu yeroo rakkinaa keessatti waan duraan gabbaran dhiisanii gara Rabbii waan deebi'aniif

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهَ فَلَمَّا نَجَّكُم إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ
وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا﴾ [الإسراء: 67]

{Yeroo rakkoon wahii galaana keessatti isin tuqe Rabbii tokkicha malee namoonni isin kadhachaa turtan (hundi) ni badan. Yeroma Inni gara dachiitti isin baase (Isa irraa) gara galtan. Namni akkaan kafaraa ta'eera.} [Suuraa al-israa 67].

Ilmi namaa yeroo rakkoon hamaan isa mudatee, halaakamuu ofii arge inni yeroo san abadan Rabbii guddaa malee waan biroo hin waammatu, wantoota duraan Rabbii gaditti waammataa ture hunda ni dagata, yeroo rakkoo kana kadhaa Rabbiif qulqulleessuun kun sababni isaa uumamni qulqulluu ta'e keessa nama hunda keessatti waan jiruufi.

¹⁶ Sahiiha Muslim, H: 2658.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Tokkoon mootota Ameerikaa -Eisenhower- kan waraana Addunyaa Lammaffaa keessatti ajajaa humnoota Ameerikaa ture eega humnoonni hundinuu yeroo rakkoo gara uumamaa deebi'uu ishee arge akkana jedhe: "Hallayyoota keessa warri Rabbiin waakkatu hin jeran."¹⁷

Yeroo waraanaa Hallayyaa keessatti munkarri tokkolleen hin argamu; sababni isaas namni hundinuu yeroo san waan gara Rabbii deebi'uuf jecha, kun dhugaa uumamaa kan namni hundinuu yeroo rakkoo raggaasisuudha.

Rabbiin beekuudhaaf Karaan lammaffaa: sammuudha, nuti sammuudhaan Rabbiin beekna.

Rabbiin ol aanaa ta'e ni jedhe

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ﴾ [الطور: 35]

{Sila isaan odoo wanti isaan uume hin jirre uumaman moo isaanumatu uumoo dha ?} [Suuraa axxuun : 35].

Sammuudhaaf mala sadii kan afreessan isaaf hin tahintu jira:

Tokkoffaa: Nuti kan nu uume malee uumamuudha "Sila isaan odoo wanti isaan uume hin jirre uumaman moo" kun hin malu, wanti tokko wanni isa uume jiraachuun maletti akkamitti uumama?

Lammaffaa: Nuuti ofii keenyaf kan of uumne ta'uudha "Moo isaanumatu uumoo dhaa" kunis hin malu, akkamitti wanti tokko odoo hin uumamin of uuma?

¹⁷ https://om.wikipedia.org/wiki/There_are_no_atheists_in_foxholes irratti kan argamuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Kana eega beeknee sammudhan mala sadeessaattu hafa, inni mirkanaa'aa waan ta'eef aayanni kabajamtuun irraa cal'iste, innis nuuf Rabbii nu uumeetu jira jechuudha.

Kanaafuu nuti Rabbiin sammudhaan beekna.

Karoowwan Rabbiin beeknu irraa karaan sadaffaa: uumamtoota Rabbii keessa gadi ilaaluudha:

Uumama Rabbii keessa gadi ilaaluun fuuldura guddina Rabbii guddaa ta'eti nu kaaya

﴿قُلْ أَنْظَرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُعْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

[يونس: 101]

{Jedhi yaa Muhammad: mee samii fi dachii keessa maaltu jiraa ilaalaa} [(101) Suuraa yuunus.]

Gara gadi fageenya uumaa Rabbiitii fi ogummaa dinqisiisaa ta'ee yeroma ilaalle hundaayyuu Rabbiin beekuudha dabalataa deemna.

Kun waan kanaan dura ragaa argamsiisuu, ragaa eegumsaa fi bareechuu keessatti kaafneefha.

Karoowwan ittiin Rabbi beeknu irraa karaan afraffaa inni karaa ergamtootati:

Karaan kun Rabbii guddaa beekudhaaf karaa karoowwan hunda irra guddaatiidha, innis karaa ergamtootaa fi nabiiyoota isaatiin Rabbiin beekuuti, Ergamtoonni waa'ee Rabbii, sifa isaatii fi zaata isaa (inni qulqullaa'ee) baldhinaan barsiisaniiru, kanaafuu karaa nabiiyootatiin Rabbiin maqoota issaatii fi sifaata isaatiin beekne, akkasumas akkamitti akka Rabbiin gabbarru, akkamitti akka gara isaa dhiyaannu fi akkamitti guyyaa herragaa adabbii Rabbii irraa nagaa taanu karaa isaanitiin barre.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ergamtoonni namoota gara ibaadaa Rabbitti waamaniiru, ykn jecha biraatiin: Ergamtoonni namoota akka isaan gara uumama isaanii kan isarratti uumamanii deebi'anii fi Rabbiin akka ajajamanitti gabbaraniif waamaniiru.

Ergamtoonni namoota gara daandii haqaatii fi daandii nagaa qajeelchaniiru.

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ

عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾ [النساء: 165]

{Akka Ergamtoota booda Rabbi irratti namaaf ragaan hin argamneef Gammachiisoo fi dinniinoo taasifnee ergamtoota (ergine). Rabbiin injifataa, ogeessa ta'eera.}. [Suuraa annisaa 165]

Nabiyyootaa fi ergamtoonni waa'ee Rabbi himanii, Rabbiinis wantoota dinqaa dinqi ta'aniin (muujizaan) isaan deeggaruun guyyaa qiyaamaa nama tokkolleef akka ragaan Rabbiin irratti hin taane taasisa.

Rabbiin guddaan uumama ati isaan uumaa kee beektu siif kenneera, sammuu fi meeshaa uumamtoota Isaa keessa ittiin ilaaltu siif kenneeti, ergamtootallee gara keetitti ergeera, kanaafuu Rabbiin biratti ragaan (uzriin) tokkolleen siif hin hafne.

22- Achitti amantii hedduu jira, islaamummaan qofti maaliifi?

Deebii: Islaamummaan amantii gidduu amantiiletti jiruu miti.

Islaamummaan amantii fi aqiidaa Anbiyoota hundaatiidha.

Islaamummaan adeemsa amantiilee daandii haqaa irraa daban sirreessuu fi aqiidaa towhiidaa kan Anbiyoota duraanii deebisuudhaaf dhufe.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Rabbiin ol aanaa ta'e ni jedha :

﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴾ [الشورى: 13]

{{"Amantii irraa waan Nuuhiif dhaamee fi isa gara kee wahyii goone, waan Ibraahiim, Muusaafi Isaaf dhaamne karaa isiniif godhe [Inni] amantii sirriitti gadi dhaabbadhaa fi isa keessattiis addaan hin babahinaa jechuudha, Wanti ati gara isaatti waamtu mushrikoota irratti guddateera! Rabbiin nama fedhe gara isaatti filata; nama towbates gara Isaatti qajeelcha". [13].} Suuraa ashuuraa

Kanaafuu Islaamummaan akka amantiwwan biroo osoo hin taane inni ka'umsa (bu'ura) amantiiletiidha.

23- Islaama jechuun maali?

Deebii: Islaama jechuun: Rabbi ol aanaa ta'eef masakamanii Isaaf bitamanii amrii isaa hunda jala butamuudha.

Rabbiin guddaan akkana jedhe:

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴾ [النساء: 125]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Amantii keessatti nama haala bareedaa ta'een fuula isaa Rabbiif bulchee tolchee fi amantii Ibraahiim qajeelaa haala ta'een hordofe caalaa namni tolche eenyu? Rabbiin Ibraahiimiin jaalallee godhateera".} [[125] Suuraa annisaa]

Hiikni fuula isaa Rabbiif dabarsee kenne jechuudhaa: Rabbiif masakamee amrii Isaa hunda jala butamuudhan Isaaf bitame jechuudha, Rabbiin keenya qulqullaa'e, ol ta'e. Namni amantii keessatti sadarkaa kana gaye caalaa namootati.

Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ۗ فَإِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾﴾ [الحج: 34]

{Dhugaan gabbaramaan keessan Gooftaa tokkicha, Isaaf harka kennaa. Warra Isaaf gad of qaban gammachiisi} [34]Suuraa Al-hajji

Keeyyatoonni kunniin hiikni Islaamaa guutumatti Rabbi ol ta'eef masakamuu akka ta'ee fi amrii Isaa jala butamanii jaalalaan heeraa seera Isaatin buluu akka ta'e ni ibsan, dhugumatti kun hundee fi dhugaa Islaamaatiidha.

Kanaafuu Islaamummaan murtii fi heeraa seera Isaa keessatti Rabbiif harka kennuudha.

Islaamummaan amantii Rabbiin guddaan dhala ilma namaa hundaaf buuseedha, Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ۗ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ
الْعِلْمُ بَعْثًا بَيْنَهُمْ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ [آل عمران: 19]

{Dhugumatti amantiin Rabbiin biratti fudhatama qabu Islaama qofaadha} [[19].Suuraa Aali imraan].

Kanaafuu Islaamummaan amantii Rabbiin isa malee amantii biraa hin qeeballeedha.

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَسِرِينَ﴾ [آل عمران: 85]

{Namni amantii Islaamatii alatti amantii biroo barbaade sun isarraa hin qeebalamu, inni Aakhiraattis warra hoonga'an irraa ta'a}. [[85].Suuraa Aali imraan].

Islaamummaan amantii Rabbiin nabiiyootaa fi ergamtoota hunda isaan erge yoo ta'u amantiin nabiiyoota hundaa tokkoodha, innis Islaama. Hundummaan nabiiyootatuu heeraa seerri isaanii garaagarummaa haa qabaatuu malee towhiidaan dhufan.

Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ [الأنبياء: 25]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Yaa Muhammad) Si dura ergamaa tokkollee Ana malee dhugaan gabbaramaan hin jiru; kanaafuu Ana qofa gabbaraa jechuun wahyiii gara isaatti buufnu malee hin ergine} [25]. [Suuraa Al-anbiyaa].

Towhiida kana irratti amantii Islaamaa Tokkicha malee amantiin hafe hin jiru.

Kanaafuu amantiin Islaamaa amantii tokkicha har'a dachii irratti hafeedha.

Jala deemtota shari'aa biraatif shirkirraa xiqqaatee guddatee qoodatu jiraaf, eega anbiyaan towhiida irratti namoota dhiisanii du'anii booda namoonni tura keessa shirkiidha amantii taasifatan, kanaafuu towhiida qulqulluu anbiyaan isaan dhufan irraa amantii Islaamaa malee amantiin biroo tokkolleen hin hafne.

24- Gaaffilee sammun deebisuuf burjaaja'eef Islaamummaan deebii qabaa: Eessaa dhufne? Maaliif as addunyaa kanarra jirra? Hegreen hoo garami?

Deebii: Amantiin islaamaa gaaffilee hundaaf deebii kan kenne aayata takka tan qur'aana kabajamaa irraa taate keessatti, Rabbiin keenya (qulqullaa'ee) akkana jedha:

﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ [يس: 22]

{Ani maaliifin Isa na uume, kan isiniis gara Isaa deebifamtan hin gabbarre} [[22]. Suuraa Yaasiin].

Ani eessarraan dhufe? Rabbiitu na uume "Isa na uume".

Ani garamittan deemaa jira? Ani gara Rabbiitin deema jira, hojii kiyyarraa akkan gaafatamuuf. "Kan isinis gara Isaa deebifamtan".

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ani gara addunyaa tanaa maaliifin dhufe? Rabbiin akkan gabbaruuf jecha, akkasumas akkan qoramuufiidha.

Ani maalifin Rabbiin gabbara? Ani Rabbii na uume gabbaruun waan haaraa miti, kun haaluma gidduu gabrichaa fi Gooftaa isaa jiruudha... gabrichi Rabbii isa uume gabbaruun:

﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ [يس: 22]

{Ani maaliifin Isa na uume hin gabbarre"? Aayata qur'aanaa takkittiitu deebii gaaffilee sadii jajjabduu tan ilmi namaa ishee keessatti dhama'e walitti qabe Ani maaliifin Isa na uume, kan isiniis gara Isaa deebifamtan hin gabbarre} [[22]. Suuraa Yaasiin].

25- Muhaammad -ramataa fi nagaan isa iratti haa jiraatu- ergamaa Rabbii ta'uu isaa akkamitti beekte?

Deebii: Ragooleen dinqaa dinqii ta'an baay'achuun isaa irra wal duraa duuba hiikatii fi yaqiina guutuu ta'e argisiisa.

Arisxoon falaasamaa walitti qabama hojiilee isaatini malee hima inni dubbate, ykn xiinxala falaasamni tokko gaggeessenii miti.

Hippocratesiin ogeessa fayyaa kan ta'e walitti qabama pirojektoota fayyaa isaatiini malee baqaqsa tokko kan inni raawwateenii miti.

Akkasuma ragooleen dinqii tan Nabiyyii irraa -rahmataa fi nagaan isaanirratti haa jiraatu- dabarfaman baay'achuun wal duraa duuba hiikatii fi yaqiina guutuu ta'e argisiisa.

Yeroo Seenaa jireenya isaanii -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu-keessa ilaalte dhugaa ta'uu isaaniiti argita, dhugumatti ragaa namoota diinummaa isaanii qabaniin nama dhugaa ta'uudhan beekamaniiru,

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

sobaa fi badiin bir'atamanii hin beekan. Ergasii isaan waan fagoo tokko tokko dubbataniiti akkuma isaan jedhanitti argameera, kana hunda dura Aqiidaan itti isaan namoota waamanii fi Aqiidan nabiiyoota hundaa tokkoodha, inni biraa waggoota dhibbaa tamaan osoo isaan -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- hin dhufin nabiiyoonni dhufiinsa isaanitiin hawaasa isaanii gammachiisaa turan, kun hundinuu ergaan isaanii sirri ta'urratti wal duraa duuba hiikatii fi yaqiina ibsa.

Eegasii waan akkaan nama dinqisiisu kan isaan -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- Rabbiin biraa qabatanii dhufaniin hoo maal jedhan, innis Qur'aana kabajamaa ta'eedha?

Qur'aanni isa Rabbiin guddaan isaan warra araba irraa akkaan ibsa danda'an dadhabsiiseedha, fakkeenya Qur'aanatiin, ykn suuraa takka kan isa irraa taaten koottaa isaanin jechuudhan, isaanis hojjachuu hin dandeenye.

Rabbiin guddaan akkana jedhe :

﴿فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾

[البقرة: 24]

{Yoo amma hin hojjatin fuul duraafis hojjachuuf hin teessan}

[24] [Suuraa Al-baqaraa 24].

Isaan san hin hojjanne, hojjatullee hin dandeenye.

Qur'aanni kabajamaan ammallee mushrikoota irraa warra dandeetti dubbii qabaniif qormaata kennuu hin dhiifne, isaanis kana hunda keessatti isa dura dhaabbatuu fi fakkeenya isaa fiduu irraa dadhaboodha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Dr. Abdullaah Daraaz -Rabbiin haa rahmatuuf- akkana jedha: "Ergamaan Rabbii -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- qormaanni kun hinaaffaa isaanii tan dandeettii afaanii ni kakaasa jedhanii kan sodaatan hin taanee"?

Isaanii of sodatti jiruu silaa isaan waliin dorgomuuf ori'an; akkasumas gareen warra dubbii danda'n irraa taate takka jecha isa fakkaatu osoo gama tokko tokkolleen ta'ee osoo oomishuu irratti walii galanii silaa inni maal hojjachuu danda'a?

Ergasii osoo lubbuun isaa murtii kana warra zamana isaa irratti dabarsuu isaaf eeyamtellee akkamitti dhaloota dhufu irratti isa dabarsa?

Dhugumatti inni kun rakkoo namni hiree ofii beeku itti siquu miti, yoo nama murtii guutuu fi oduu samii harkaa qabu ta'e malee, akkanumatti addunyaa giddutti ishee darbate yoo ta'u isheenis murtii muramaa taateti argamte, kanaafuu hindi nama isa morme waggaa dhufaa dabraa irratti dadhabbii ifa galaa ta'ee fi fashala fokkisaa ta'eetu isa mudataara¹⁸.

Mushrikoonni kunniin Ergamaa Rabbiitin -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- loluuf waraana walitti qabuu fi dhaabota sochoosuun Qur'aana mormuu fi qormaata fudhachuu caalaa salphaa ta'uu dhugumatti arganiiru

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [انفصلت:

[26

¹⁸ Oduu Guddaa, Dr. Abdullaah Daraaz, -Rabbiin haa rahmatuuf-, fuula 44-45.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Kuma waɗanda suka kafirta suka ce, "Kada ku saurãra ga wannan Alkur' ãni, kuma ku yi ta yin kuwwa a ckin (lõkacin karãtun) sa, ɗammãninku zã ku rinjaya } [Surat Al-Fussilat : 26].

Araboanni hundis ta'e saboonni biroo kan qormaanni kun itti dabarfame waan warri Rabbiin waakkatu jajjabina itti argatanii fi namoota biroo ittiin jajjabeessaniin hin dhufne.

Al-aluusii -Rabbiin haa rahmatuuf- akkana jedha : "Isaan keessaa tokkolleen hanga har'atti jecha tokkollee hin dubbanne, maqaa, ykn ibsa tokkollee hin ibsine".

Jubeyr bin Mux'im gaafas kan sallame hin taane akkana jedhe : Nabiyyii Rabbii -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- salaata magribaa keessatti isaa suuraa axxuur qara'un dhagaye, yeroma aayata kana bira gaye :

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيِّرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ [الطور: 35_37]

{Sila isaan odoo wanti isaan uume hin jirre uumaman moo isaanumatu uumoo dha ? [35] "Moo samii fi dachii isaantu uume ? Lakki, isaan hin dhugoomsan" 36 "Kuusa Gooftaa keetiitu isaan bira jiraa moo, ykn isaantu injifattoota ?} [[37] Suuraa axxuur.].

Akkana jedhe : Qalbiin kiyya na balali'uuf dhihaate"¹⁹.

¹⁹ Sahiiha Al-bukhaarii, H: 4854 irratti kan argamuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Qur'aanni iccitii ajaa'ibaa tan lubbuu namaa dhaqqbadu of keessaa qaba.

Mee ilaali dubartoonni mushrikootaa akkamitti mana Abuu Bakriin marsanii yeroo inni Qur'aana dubbisu Qur'aana dhaggeeffatan, kana irraa kan ka'een Qur'aannis dhiibbaa fi jirjiirama isaanirra fidaa ture, hanga dubbiin kun dhiirota Qureeyshii sodaachisu takkatti²⁰.

Kanaaf jecha jiilli Arabaa Qur'aana ofii isaanitii dhagayuu fi maatiwwan isaanillee dhageessisuu dhabuu irratti walii galan, kun kufrii irratti hafuu isaanitiif karaa tokkichaadha.

Ajaa'iba Qur'aana kabajamaa tan dhuma hin qabne keessaa waan Dr.Abdullaah Daraaz -Rabbiin haa rahmatuuf- waa'ee dhimma keeyyattoonni Qur'aanaa yeroo adda addaa keessatti bu'an ilaalchisee dubbateedha, eegasii Rasuulli-Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- ni akeekan gara keeyyattoonni tokko tokko gidduu suurawwanii iddoowwan murtaa'an keessa kaayamutti, keeyyattoonni biroos suuraawwan biroo gidduu akka kaayaman ni akeekan, achiin booda suuraan hindinuu akka jaarmaya tokko kan of danda'ee taatee muldhatti, Duktooriichi -Rabbiin haa rahmatuuf- akkana jedha : "Yeroo Qur'aanni bu'u keessatti mata dureewwan Qur'aana keessa jiran tokko tokko mata dureewwan biroo irraa fagotti baay'achaa turan yoo ta'u, keeyyattoonni biroo isaan booda bu'an erga isaanitti dabalamaniin booda suuta suutaan yuunitii of danda'e uuman, isaan keessaa tokko tokko asitti dabalaman, kaan immoo achitti kan birootin wal keessa galan, kun akka ajaja Rasiilli -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatugahee isaanitin Lubbuu qulqulluu irraa fudhataniin".

Yeroo seenowwan lakkoofsa hin qabne san - Seenowwan bu'insa keeyyatoota Qur'aana kabajamaa- ilaalcha keenya keessa galchinee, Wahyiin kun akka walii galatti haalawwanii fi yeroo addaa wajjin kan

²⁰ Sahiiha Al-bukhaarii, H: 3905 irratti kan argamuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

walqabatu ta'uu ilaallee, inni sun yeroo itti adeemsi tokkoon tokkoon suuraa bifa yuunitii of danda'een qindeessuun raawwatame irraa gara wal gaafatutti nu waama.

Akka waan Qur'aanni murna adda adda tan lakkoofsan jaarmaya dur kan bifa kanaan duraa irratti iddoo biroo keessatti deebisanii ijaaruuf yaadame irraa ta'eeti fakkaata, yoo kana hin taane hedduu suurawwanii ilaalchise akkamitti tartiiba battalaa kanaa fi sirna qabeessa ta'e kana yeroo tokko keessatti ibsuun danda'a?

Garuu ilmi namaa yeroo taateewwan gara fuula duraa ulaagaalee seera isheeti fi furmaata isheedhaf barbaachisuun wajjin karoora akkasii yeroo qopheessu wabii seenaa akkamiiti argachuu danda'a, bifa afaanii kan furmaanni kun ittiin dhiyaachuu qabuu fi iddoo suuraa sanii suuraa kanaan wajjiin akkaataa wal simannaa ishee dhiisii ?

Karoorri kun guutamee haala barbaadamuun bakka gayuun gidduu galinsa Uumaa guddaa dandeettiin qindoomina barbaadamu kana argamsiisuu isa bira jiru barbaadaa hin fudhannuu ?"²¹.

Kanaafuu Qur'aanni dinqii addaa kan dhugaa ta'uu nabiiyyummaa Rasuulaa irratti -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- nama qajeelchuudha.

Dinqaa dinqiin harka isaanii lamaan irratti -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- argamte hedduudha kuma caalti, ishee beekuunis dhiyoodha, warri ishee dabarselleen uumama hunda caalaa warra dhugaa dubbatuu fi kheyrii hojjatuutiidha.

Oodeessitoonni dinqaa dinqii kana nuuf dabarsan ummata waan xixiqqoo keessatti soba hin hayyamamneedha, akkamitti waa'ee isaanii -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- soban jedhamee yaadama, kana malees namni osoo beekuu Isaan irratti -Rahmannii fi nagaan irratti haa

²¹ Kitaaba seensa Qur'aana kabajamaa, Dr. Abdullaah daraaz.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

jiraatu- sobe ibidda keessatti iddoo haa qopheeffatuu jechuu osoo beekanii akkamitti soban, akkuma Rasuulli -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- akeekkachiisanitti.

Dinqiiwwan Isaanii -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- tokko tokko Sahaaboota kumaatamaan lakkaa'amantu irratti argaman, garii isaanii immoo Sahaaboota irraa warra kudhanootaan lakkaa'amantu odeessan, mee akkamitti kana hunda keessatti soba irratti walii galan jedhamee yaadama ?

Fakkeenya dinqiiwwan Isaanii -Rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- tan namoonni hedduun irratti argamanii: Hadiisa booyisa gufuu yoo ta'u, inni hadiisa beekamaa irratti walii galameedha, innis Rasuulli -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- gufuu wahii irratti kan khuxbaa godhaa turan, yeroma minbarri Isaanii tolfamee irratti ol bahanii khuxbaa godhuu eegalani gufichi sun akka ijoolleen boochutti booye, booyicha san hin dhiifne hanga Ergamaan Rabbii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- ofitti isa qabanitti, sana booda use.

Hadiisa kana Sahaaboota irraa warri isa odeesse : Anas bin Maalik, Jaabir bin Abdallaah, Abdullaah bin Abbaas, Abdullaah bin Umar, Ubayyi bin Kaab, Abuu Sa'iid, Sahl bin Saad, Aa'ishaa bint Abii Bakr fi Ummu Salamah faadha.

Sahaaboota irraa lakkoofsi hangana gayu hadiisa kana fakkaatu odeessuu keessatti soba irratti walii galan jedhamee ni yaadamaa ?

Inumaayyuu dinqiiwwan Isaanii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- keessaa muraasa sahaaboota kumaatamaatu irratti argaman, kan akka bishaan quba isaanii kabajamaa gidduu burquutiidha, hanga sahaaboota irraa namni kuma tokkoo fi dhibbi shan irraa wuduu'a godhatee dhugee quufu takkatti. Hadiisni kun mutawaatira, Bukhaarii fi Muslimatu odeesse.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Akkasumas waraanni guddaan akka irraa nyaatuuf jecha nyaata xiqqoo baay'isuun, kunis gabaasa karaa adda addaatin sahaaboota irraa dhufe yoo ta'u, Al-bukhaariin qofti dinqii nyaanni harka Nabiyyicharratti -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- baay'achuu sahiha isaa irraa iddoo shan keessatti gabaaseera²².

Ragaan dhugaa yoo mirkanaa'aa ta'ee, dinqiiwwan nabiiyyummaa Isaanii irratti -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- baay'ee ta'an, namni sammuu qabu akkamitti kana hunda kijibsiisa ?

Kun dinqiiwwan Isaanii irraa -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu-fakkeenyoowwan biroottiidha :

Ergamaan Rabbii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- halkan halkanooowwan irraa ta'e keessatti qilleensi jabaan akka bubbisu itti himamee, namoota akka ol hin kaane dhoorganii turan, gurbaan tokko tasa ol ka'eeti qilleensi isa fuutee iddoo iddoo isaa irraa fagotti isa darbite. ²³.

Akkasumas Ergamaan Rabbii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu-mootiin Habashaa Najaashiin akka du'e guyyuma inni keessatti du'e san itti himamee yeroo afur takbiiraa irratti jechuun salaata janaazaa irratti salaatan.²⁴

Akkasumas Nabiyyiin -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- Umar, Usmaan, Aliyyi, Talhaa, fi Azzubeyr -Rabbiin irraa haa jaalatu- shahiidee

²² Al-bukhaarii (1217), Al-bukhaarii (2618), Al-bukhaarii (3578), Al-bukhaarii (4101), Al-Bukhaarii (6452). Hundi ishee taateewwan adda addaa sahiha Al-bukhaarii qofa keessatti argamti.

²³ Sahiha Muslim, H: 3319 irratti kan argamuudha.

²⁴ Sahiha Al-bukhaarii, H: 1333 irratti kan argamuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

ta'anii akka du'anii fi isaan akka namatti Siree isaanii irratti akka hin duune himan.

Ergamaan Rabbii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- gaafa tokko isaa, Abuu bakr, Umar, Aliyyi, Xalhaa fi Azzubeyr gaararratti ol bahanii, Dhagaan isaanin sochootee Ergamaan Rabbii -rahmannii fi nagaan irratti hh jiraatu- gaara saniin akkana jedhan : "Tasgabbaa'i, kan si gubbaa jiru Nabiyyii, ykn Siddiiqi, ykn Shahiideedhaa".²⁵

Ofi isaaniiif nabiiyummaa murteeffataniiti, Abuu Bakriif immoo siddiiqummaa kennanii fi warri hafan shahiidota ta'an jechuu dubbatan, dubbiiin akkuma isaan -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- jedhan ta'ee argame.

Achitti Hadiisa 150 ta'an kan Nabiyyiin -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- Rabbiin kadhatanii Rabbiinis yeroma san keessatti osoo namoonni arganii isaanif owwaatee gabaasaniitu jiran!²⁶

Warri Makkah Ergamaa Rabbii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- waan dinqii tokko akka isaan argisiisan yeroo gaafatan ji'a bakka lamatti bahe isaan argisiisan, hanga Hiraa gidduu isaan lamaanitti arganitti, Hadiisni kun hadiisa karaa adda addaatin odeeffameedha, jechuun inni sadarkaa sirrii kan ol aanaa ta'etti jira jechuudha.

Dhugumatti Ergamaan Rabbii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- Suuraa Al-qamar kan ishee keessa dinqiin jiini bakka lamatti bahuu jiru wal gayii gurguddaa akka Jum'aa fi lidaa irratti kan dubbisan ta'an, wanti kana hojjataniifis akka namoonni dinqiiwwan isaanii irraa -

²⁵ Sahiiha Muslim, H: 2417 irratti kan argamuudha.

²⁶ Hadiisota kana hundaahuu Sa'iid bin Abdulqaadir Baashanfar nama jedhamuutu kitaaba isaa: Dalaa'ilu Annubuwwah jedhamu keessatti walitti qabe yoo ta'u kitaabni kunis maxxansaalee Dar Ibn Hazm irraahi.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- waan ishee keessa jiru dhagayaniifiidha, Isaanis saniin nubuwwummaan Isaanii dhugaa ta'urratti kan rageeffatan ta'an.

Sana booda Nabiyyiin -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- Aadam uumamtoota lubbuu qaban keessaa isa dhumaa akka ta'e nutti himuu Isaanitiidha, akkana jechuun : "Rabbiin Aadam guyyaa Jum'aa salaata Asrii booda dhuma uumamatti uume".²⁷

Dhugaan beekumasa irratti ijaarame kun har'a mirkanaa'eera, akkamitti Eagamaan Rabbii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- akkamitti Aadam -nagaan irratti haa jiraatu- uumamtoota dachii irratti muldhatan keessaa isa dhumaa kan eega biqiltootaa fi bineensonni uumaman booda argame ta'uu beekan ?

Mee jecha Rabbii ol ta'ee kana ilaali:-

﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتَيْنِ ۖ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۗ وَكُلُّ شَيْءٍ فَصَلَّنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾﴾ [الإسراء: 12]

{Halkanii fi guyyaa mallattoo lama taasifnee jirra, Mallattoo halkanii dukkanaa haguugnee, mallattoo guyyaa immoo ifa taasifne".}. [[12] Suuraa Al-israa].

"Mallattoo halkanii ni haqne" : jechuunis ji'i mallattoo halkanii yoo ta'uu ibsaa ture, sana booda ifni isaa ni haqame jechuudha.

Kun dhugumatti heekaa Sahaaboonni aayata kabajamtuu ittiin hiiknidha. Imaam Ibnu Kasiir hiika isaa keessatti akka odeessetti Abdullah bin Abbaas, -Rabbi irraa haa jaalatu- akkana jedhe : "Ji'i akka

²⁷ Sahiha Al-Jaamii, 8188 irratti kan argamuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

aduun ibsitutti ibsaa ture, innis mallattoo halkaniitiidha, sana booda ni haqame".

Wanti nama ajaa'ibuu Saayinsiin har'aa kana irra ga'yuudha, Naasaan waaybsaatii fi chaanaalii ishee beekamaa irratti akkan jechuudhan maxxansite : Yeroon jalqabaa umrii ji'aa irraa akkaan ibsaa ture. (28)²⁸

Irra deddeebiin aayatoota fi oduun wantoota fagoo ta'anii fi iccittii dachii fi samii lakkoofsa hin qabne harka nama tokkoo irratti -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- argamuun mirkanaa'eera, akkasumas Isarratti bu'uun Qur'aanaa fi waan Nabiyyoonni isa duraa irra turaniin dhufuun isaa karaa adda addaatin mirkanaa'eera, Rabbiin biraa deeggaramaadha ture, hanga Shari'aan guutamee bakka gayuttis hin duune.

Isaan -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- Nabiyyii ta'uu mirkaneessuun qajeelloo sammudhatiidha.

Diqaa dinqiin Isaanii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- kan waan fagoo ta'an keessatti turan kuma caalan.

Warri dinqaa dinqii kana warra isaanin boodaa biraan gayan sahaaboota isaanii kan eega isaanitii uumama hunda caalaa dhugaa fi kheyridhaan beekamaniidha.

Wanti hedduu nama ajaa'ibu sahaabonni gurguddaan osoo dinqaa dinqii hin argin Islaamummaa fudhatan, sababni isaas Nabi Muhammad -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- nama dhugaa kan takkaa jiruu Isaanii keessatti hin sobin ta'uu isaanii waan beekaniifi.

Ejjennoon sahaaboota gurguddaa kun ejjennoo nama hayyuu sammuu qabuutiidha. Dhugaan Rasuulaa -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu-

²⁸ http://www.nasa.gov/fuula_ergama/LRO/oduu/vid-tour.html

<https://www.youtube.com/watch?v=UIKmSQqp8wY>.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Nubuwwummaan Isaanii dhugaa ta'uu mirkaneessuuf ragaa gayaa mataa isaa danda'eedha...Kunis kan ta'eef : Namni nubuwummaa himatu inni nabiyyii waan ta'eef namoota hunda caalaa nama dhugaa dubbatu ta'uudha, kanaafuu Nabiyyiin namoota hunda caalaa nama dhugaa dubbatudha.

Yookaan inni : namoota hunda caalaa sobaa ta'uudha ; sababni isaas inni dhimmoota baay'ee barbaachisoo ta'an keessatti waan soba uumufiidha.

Namoota hunda caalaa inni dhugaa dubbatu isa namoota hunda caalaa sobuun wal hin fakkaatu, yoo namoota wallaaloo ta'an biratti ta'e malee. (29)²⁹

Namni sammuu qabu nama dhugaa fi nama sobu gargarbaasuun akkam saphlaadha !

Mushrikoonni guyyuma Isaan -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatadura ergaman irraa eegalanii akka Isaan guyyaa tokko hin sobin ni beekan waa ta'eef akkana jedhaniin : "Nutti sirratti takkaa soba arginee hin beeknu". (30)³⁰

Hiraqli Abuu sufyaan osoo inni Islaamummaa hin fudhatiin dura (waa'ee Rasuulaa -rahmannii nagaan irratti haa jiraatu-) akkana jedheeti gaafate : Waan amma jedhaa jiru kana osoo inn hin jedhiniin duratti sobaan isa bir'taa turtanii ?"

Abuu Sufyaanis akkana jedhee deebise : "Lakkii homaa irratti hin argine".

²⁹ Subuutu Annubuwwaati Aqlan wanaqlaa, Ibn Teymiyyah, Dar Ibn al-Jowzi, fuula 573, fi hiikuma isaatin isaa madduma kanaan keessatti, fuula 318.

³⁰ Sahiiha Al-bukhaarii, H: 4971 irratti kan argamuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Hiraqlis akkas jedhe : "Namoota irratti soba dhiisee Rabbiin irratti ni soba jechuun waan yaadamuu miti".

Eegasii Hiraqli itti fufuudhan jecha isaa beekamaa san dubbate : "Osoon isa waliin jiraadhee silaa miila isaa lamaanin dhiqa ture". (31)³¹

Kaafiroonni jireenya Isaanii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu-guutuu keessatti soba tokkollee irratti mirkaneessuu hin dandeenye, kanaaf jecha ergamuu isaanitiin duratti osoo haala isaanii bekanuu kufrii isaanii Qur'aanni mormeera, Rabbiin keenya qulqullaa'ee akkana jedhe :

﴿أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ [المؤمنون: 69]

{ "Sa isaan Ergamaa isaaniiti hin beekinii, isaan isa sobsiisan moo" ? [69] } Suuraa Al-Muuminuun.

Haalli Nabiyyiitii fi seenaan jireenyaa isaanii -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- Nabiyyii ta'uu isaanitiif ragaa of danda'eedha.

Rahmannii nagaan Isaan irratti haa jiraatu.

Ragaaleen dhugaa haala walii galaatin Nubuwwummaa Isaanii irratti -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu- yoo wal gargaartuu taatee, mee akkamitti nama sammuu qabuuf isa kana hunda kijibiisuun danda'ama ?

26- Ani Rabbitti amanuutu narraa barbaadamaa akkamittin beeka?

Deebii: Of ilaali, Ati akka qoramaa taate saniin of beekta, mee keessa keetitti miira waan sirrii hojjechuu dogongoraa hin hojjatinii hin argituu?

³¹ Sahiiha Al-bukhaarii, H: 7 irratti kan argamuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Osoo fuuldura keetitti horiin wahii jiraatee abbaan isaa immoo irraa busy ta'e, yeroo san miirri horii kana fudhadhuu itti fayyadami siin jedhuutu sitti dhufa, miirri biraa immoo faallaa sanii kan akkana siin jedhutu jira: gochi kun yakka waan ta'eef hin hojjatin.

Ati haaluma kanaan jireenya kee hunda keessatti qoramta.

Miirri kun -miirrii hojjedhuu hin hojjetinii- keessa kee keessa jira, sababni isaas siitu hojiidhan qoramaadha, Ati bilaashif hin uumamne... Ati waan akkanatti gatii hin qabnee miti.

Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ [الإنسان: 3]

{Nuti haala (inni) galateeffataa yookaan mormaa ta'een karaa isa} qajeelchine} [[3] Suuraa Al-Insaan].

Kanaafuu keessa ilmi namatti hojjedhu, ykn hin hojjetin jechuutu jira: Inni ejjannoo isaa hunda keessatti galateeffataa, ykn mormaadha ta'eeti argama.

Inumaa tarkaanfii tarkaanfowwan isaa irraa ta'e hunda keessatti kheyrii hojjechuun, ykn sharrii hojjechuun ilma namaatif mijjaawaadha. Gara masjiidaati deema moo gara iddoo bashannanaati deema?

Saniif jecha Rabbiin ol ta'eakkana jedhe:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: 56]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Jinnii fi nama akka ana qofa gabbaraniif malee(waan biraatiif) hin uumne} [[56]Suuraa A~zzaariyaat]

Tarkaanfii hunda keessatti gosa gabbara Rabbii irraa ta'e, ykn Isatti yakka hojjechuu irraa ta'e argita, (Inni qulqullaa'e).

Namni waan Rabbiin itti ajaje hijjete milkaa'e, namni waan Rabbiin itti ajaje dide immoo dogongore, milkaa'e.

Filannoo kana irratti ilmi namaa waan hojjete hunda irratti herragamuutu ijaarama.

Kaayyoon uumama keenyaa qoramuudha, kun kaayyoo Rabbiin isheef jecha Ergamtoota ergee kitaabban isaan irratti buuseedha.

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ﴾ [النحل: 36]

{Dhugumatti Ergamaa ummata hunda keessatti Rabbiin qofa gabbaraati waan Isaa gaditti gabbaramu irraa fagaadhaa} jechuudhan erginee jirra". [[36] Suuraa ANNahl.].

Qormaanni du'aan erga xumurame booda gara Rabbiiti deebina,

﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ [يس: 22]

{Kan isinis gara Isaa deebifamtan} (22) Suuraa Yaaiin.

﴿وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنتَهَىٰ﴾ [النجم: 42]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Xumurri (waan hundaa) garuma Rabbii keetii qofa } [[42] Suuraa ANNajm].

﴿إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ أَلُّجَعَىٰ﴾ [العلق: 8]

{Dhugumatti deebiin gara Rabbii keetii qofa } {8}. [Suuraa Al-alaq]

Nuti akka waan hojjenne irraa gaafatamnee galata galfamnuuf gara Rabbii deebina.

﴿ثُمَّ يُجْزِيهِ الْجَزَاءَ الْأَوْفَىٰ﴾ [النجم: 41]

{Carraaqiin isaas ni muldhata".} [40] {Achii booda mindaa hojii isaa guutuutu isaaf kennama".} [[41] Suuraa ANNajm].

Wanti ati hojii irraa dabarfatte asii achi muldhatee irratti heerragamtee galata galfamta

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾ [الزلزلة: 7-8] ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾ [الزلزلة: 8-7]

{Namni hanga Mixii diimtuu takkaa kheyrii irraa hojjete isa ni argata"} [7] {"Namni hanga Mixii diimtuu takkaa hamtuu irraa hojjete isa ni argata".} [8] [Suuraa AZZalzalalah: 7-8].

27- Rabbitti amananii Nabiyyootatti kafaruun ni gayaa?

Deebii: Lakkii, hin gayu.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Nabiyyootatti osoo hin amanin jiraachuu Rabbiitti amanuun namni tokko Rabbiin biratti biratti Muslima ta'uuf gayaadhaa miti, maali hiikni ati Rabbiin uumaadha, Sooraadha fi Waan hin hunda garagagalchaa ta'uu Isatti amantee eegasii wahyii Isatti kafartee Ergamtoota mormuu maali?

Kun kufrii isa guddaadha.

Inumaa isa Rabbiin irratti wahyii Isaa deebisu irra yakki guddaa ta'e hin jiru, Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ۝ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ۝﴾ [النساء: 150-151]

{Dhugumatti isaannan Rabbii fi Ergamtoota Isaatti kafaran, kan gidduu Rabbiitii fi Ergamtoota Isaa gargar baasuu barbaadan, garitti ni amanneeti garitti immoo kafarra jechuudhan gidduu sanitti karaa godhachuu kan barbaadan".} [150] {"Isaannan sun isaanumaatu dhugaan warra kafaraniidha. Nutis kaafirootaaf adabbii xiqqeessaa qopheessinee jirra".} [151]. [Suuraa ANNisaa].

Namni Rabbitti amanee Nabiyyootatti kafare dhugumatti inni nama kafaraadha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Kanaafuu namni Nabiyyoota keessaa Nabiyyii tokkotti kafare dhugumatti inni waan wahyii Rabbitti kafareef Rabbitti kafaraadha. Warri Kitaabaa (Yahuudaa fi Nasaaraan) waan Nubuwwummaa Nabi Muhammad bin Abdillaahitti -rahmannii fi nagaan irratti haa jiraatu-kafaraniif kaafiroota ta'an.

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾ [البينة: 6]

{Isaannan warra kitaabaatii fi mushrikoota irraa kafaran ibidda jahannam keessatti hafoo ta'anii jiraatan. Warri sun isaanumatu irra badoo uumamaati".} [6] [Suuraa Al-Bayyinah: 6].

Akeekkachiisni Rabbiin isaan ibidda seenan jedhee kenne dhugaadha:

﴿وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُوَ مِنْ دُونِهِ ۗ إِلَٰهًا لَمَدَّ قُلُوبَنَا إِذَا شَاطَا﴾ [الكهف: 14]

{Akeekkachiisni kiyya dhugaadha}[14] Suuraa Qaaf.

Islaamummaa fi nagaa ta'uun Rabbiin uumaadha, sooraadha, jiraachisaa fi ajjeesaa ta'uu qofa mirkaneessunii miti, Ergamtoota Isaatti amanuun dirqama.

Kanaafu jiraachuu Rabbitti amananii Nabiyyootatti kafaruun hin gayu, gabrichallee Guyyaa Qiyaamaa Rabbiin biratti hin fayyadu, sababni isaas Rabbiin gabbaramaa ta'ee Ergamtoota Isaa hundatti amanuun dirqama waan ta'eefi.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Osoo jiraachuu Rabbii qofatti amanuun gayaa ta'ee silaa Rabbiin Ergamtoota isaa hin ergu, Kitaabota isallee hin buusu ture; sababni isaas ilmi namaa hundinuu uumamaan waan Rabbiin beekaniif jecha.

Rabbiin si uumee, si qajeelchee, si razaqe Isuma qofaatu akka Inni Ergamtoota fi Nabiyyoota Isaa erguun karaa godhetti ati Isa gabbaruu haqa godhata.

28- Kaafirri hojii isaa gaarii irratti Rabbiin biraa galata ni qabaa?

Deebii: Hojiin gaariin uumama Rabbiin isarratti nama uume waan ta'eef nama kamuu osoo kaafira ykn mushrikallee ta'ee kan hojii gaarii hojjatu argita, kanaafuu namni hundinuu uumama isarratti uumameef jecha hojii gaarii hojjeta .

Garuu ulaagaan hojiin gaariin ittiin qeebalamu Rabbiif jecha hojjatamuudha, kana jechuun: Rabbiin irraa mindaa isaa argadha jedhanii hojjachuudha.

Nama Rabbitti kafaree Isa waliin Rabbii biraa gabbaruun akkana jenna: Gara warra ati hojii gaarii kee keessatti Rabbiin waliin hirmaachiftee deemtii mindaa kee isaan irraa fudhu, sababni isaas ati hojii gaarii hojjatte fuula Rabbii qofa barbaaduu jecha waan hin hojjatiniifi.

Mee nama maatiin isaa isa guddisee hanga inni dargaggeessa cimaa ta'utti baasii isaaf baase tokko yaadi, kan ergasii gara namoota isaan hin tahin tajaajiluu deeme, sa nama kanaaf ergasii deebi'ee warra isaatin akkana jechuun ni ta'aa: waan namoota isin hin tahin tajaaleef mindaa naa kennaa?

Gara warra duraan isaan tajaajilaa turee deemee mindaa isaa isaan irraa haa fudhatu?

Rabbiif fakkeenya ol aanaa ta'eetu jira.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Rabbiin Isa si uume, si sooree fi qaninii hudaan sirratti tola ooleedha, mee akkamitti Isa gabbaruu dhiiftee mindaa hojii keetii Isa irraa fudhachuu barbaadda? kun akkamitti ta'a?

Saniif jecha Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا﴾ [الفرقان: 23]

{ "Nutis gara dalagaa isaan dalaganii dhufneeti dhukkee faca'aa ta'e isa goone" }. [23] Suuraa Al-Furqaan.

Rabbiin ququllaa'e akkana jedhe:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ

عَظِيمٌ﴾ [النور: 23]

{ Warri kafaran dalagaaleen isaanii akka siribii dirree keessa jiruu, kan dheebotaan bishaan isa se'ee yeroo isa bira gaye homaa ta'uu isaa hin arginiitiidha" }. [[39] Suuraa Al-Nuur].

Warri kafaran osoo wanti isaan hojjatan gaarillee ta'e hojii isaanii irratti hin mindeeffaman, haqaas hin godhatan, sababni isaas isaan waan kaafiroota hojii isaanitiin mindaa fi jaalala Rabbii isaanii irraa argachuu hin barbaadne ta'aniifiidha.

Kanaafuu dhimmichi dhimma hojii gaarii hojjechuu qofaa miti, sababni isaas hundi keenyayyuu hedduu hojiilee gaarii irraa ta'e hojjachuu irratti waan uumamneefiidha, garuu dhimmichi dhimma maalif jecha hojii kana hojjattee fi eenyuuf jecha hojjatte? yeroo isa hojjattu bu'aa dhunfaa keetitiif jecha hojjattee moo namni na haa arguuf jecha hojjattee, ykn waan Rabbiin hin tahiniif jecha hojjatteetiidha?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Kun hundinuu karaa Rabbii keessattii miti, mindaan hojii gaarii irratti Rabbiin irraa kajeelamulleen isarraa hin kajeelamu.

29- Amantiin Islaamaa amantii dhugaa yoo ta'e maaliif shakkiin itti dhufa?

Deebii: Shakkiin dhimma muslimni amantii isaa keessatti hin hubanne yoo ta'u, hanga deebii itti argatutti wanti tokko tokko isa burjaajessuudha danda'a.

Dameelee amantii keessatti wantoonni tokko tokko kan nama hedduu irratti wal fakkaatan akka jiraatan Rabbiin (Inni qulqullaa'e) dhugamatti fedheera, sababni isaas akka namni soba barbaadu Gooftaa isaatiif ajajamuu irraa saniin fagaatuuf jecha.

Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ
فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ ۗ وَمَا يَعْلَمُ
تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَأَمَّنَّا بِهِ ۗ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا
أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٧﴾ [آل عمران: 7]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{ "Inni isa sirratti kitaaba buuse. Isa irraa keeyyatoota ifa ta'aniitu jiran. Isaanis bu'ura kitaabaatiidha. Kan biraa immoo wal fafakkaattuudha. Warri onnee isaanii keessa jallinni jiru fitnaa barbaachaaf yookiin hiika isa dhokataa barbaachaaf jecha isa wal fafakkaataa hordofu. Hiika isa dhokataa Rabbiin malee homtuu hin beeku. Warri beekumsa keessa fagaatan immoo "hundinuu Rabbii keenya biraayyii itti amanne" jedhu. Warra sammuu qabu malee namni biroo hin gorfamu". } [[7] Suuraa Aali Imraan].

"Warri onnee isaanii keessa jallinni jiru isa dhokataadha hordofu": Inni onnee isaa keessa jallinni jiru fitnaa barbaachaaf fi Rabbiin irraa fagaachuu barbaachaaf jecha wantoota dhodhokattoo ta'an hordofa.

Rabbiin ogummaa isaatiin addunyaa keessatti amantii fi kufriin akka jiraatan fedheera.

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُّؤْمِنٌ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [التغابن:

[2

[Isin irraa Kaafirris ni jira, isin irraa Muuminnis ni jira". } [[2]Suuraa Al-Taghaabun. }

Nama kafaree amantii isaa, salaata isaati fi iimaana isaa irraa fagaachuu babaaduutu wantoota shakkii kana qabata.

Mu'uminni immoo ragaalee dhaabbatoo shakkii hin qabne kan amantii fi ergaan sirrii ta'uu irratti bu'ura kitaabaa ta'an hordofa, osoo wanti hubannaa isaa hin qabne tokko isa mudatee isarraa gaafata malee

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

akkasumatti isa hin hin hordofu, wanta hubannaa hin qabneenis amantii isaa, ykn salaata isaa irraa hin fagaatu.

Kanaafuu nama qalbii isaa keessa dhukkubni jiru malee waan hubannoo isaa hin qabneen amantii isaa irraa namni tokkolleen hin fagaatu

﴿وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّادَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ﴾ [المذثر: 31]

{ "Akka warri onnee isaanii keessa dhukkubni jiruu fi kaafiroonni "Rabbiin (lakkoofsa) kanaan fakkeenya maalii fedhe" jedhaniif malee kana hin goone, Akka kanatti Rabbiin nama fedhe jallisee nama fedhe immoo qajeelcha". }. [[31] Suuraa Al-Muddassir}.

Ammallee ogummaa shakkiin jiraachuu duuba jiru keessaa sababaa wantoota namarratti wal fafakkaatan beekuutiin warri beekumsa amantii qaban namoota boroos irraa adda ta'anii muldhatan, kanaafuu nama beekumsa qabu deebii wantoota namarratti wal fafakkaatanii kan beekuu ta'uu isaati fi sanin nama wallaalaa amanticha hin beekne, ykn nama beekumsa gayaa hin qabne irraa adda ta'uu isaati agarta, Rabbiin warra beekumsa kennaman sadarkaa hedduudh isaan olfuudha.

Dhugaan ifa, garuu qorannoon akka isaan argamuuf jecha wanti namarratti wal fafakkaatu jirachuun dirqama.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Sunnaan Rabbii uumama Isaa keessatti dirqisiisuudha, Sunnaan Isaa dirqisiisuu keessatti immoo ogummaan tokko tokko dhokachuudha, milkaawan namaa nama waan beekuun waan hin beekne irratti rageeffate, kasaaran namaa immoo nama waan wallaalu irraa golgaa waan beekuun rageeffachuu irraa isa dhoorgu godhate.

30- Rabbiin maaliif sharrii uume ? yookaan Jecha biraatiin : Muslimni "Rakkina sharriitif" akkamitti deebii kenna ?

Deebii : Qormaanni sharrii seenaa keessatti sababa guddaa Rabbiin waakkachuuti jechuun ni danda'ama.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾ [الحج: 11]

{Namoota irraas nama amantii irraa moggaatti ta'ee (shakkiin) Rabbiin gabbaruutu jira. Yoo toltuun isa tuqe isatti ragga'a. Yoo rakkoon isa tuqe immoo fuula isaa irratti garagala. Inni addunyaa fi Aakhiraa hoonga'ee jira. Sun isaatu hoongoo ifa bahaadha".}

[[11] Suuraa Al-Hajji].

Addunyaa keessatti nama qormaata, ykn balaa isa mudateen Rabbitti kafaruutu jira.

Asitti namni Rabbiin waakkatu akkana jedheeti gaafata: Jalqaba irraa sharriin maaliif jiraate?

Deebii isaa gabaabinaan: Nuti waan dirqimoo taaneef jechaadha.

Ammas nuti waan aalama qormaataa keessa jirruuf jechaadha.

Gooftaan keenya (inni qulqulaa'e) akkana jedhe:

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبَلُّوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾﴾ [الأنبياء: 35]

{Qormaatuuf hamtuu fi gaariin isin morkorra, isin garuma keenyatti deebifamtan}. [[35] Suuraa Al-Anbiyaa].

Kanaafuu kheyrii fi sharriin waan ati dirqamaa taateef jechaadha, dirqamniniis kaayyoo argamuu keetitiidha.

Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾﴾ [الملك:

[2]

{(Rabbiin) Isa eenyuu keessantu irra toltuu akka hojjatu isin qoruuf jecha du'aa fi jireenya uumeedha. Innis injifataa, araaramaadha".}. [[2] Suuraa Al-Mulk].

Jiraachuun hamtuu fi jiraachuun qorumsaa fi balaa adda addaa mataan isaa Amatiin sirrii ta'uu fi Rabbiin waakkachuun dogoggora ta'uu irratti ragaa guddaadha.

Osoo ilmaan addunyaa qabeenyaa taanee gaariis ta'e hamtuus hin hubannu ture.

Osoo uumamni guutuun hiika kan hin qabne ta'e silaa hiika kan hin qabne ta'uun isaa tasumaa nuuf hin galu ture³². Sababni isaas akka mul'ata warra Rabbiin waakkatutti nuti dirqamoota ilaalcha qabeenyaa cimoo ta'an keessa deemna, seerri uumamaas nurratti hojjeta, haala

³² C. S. Lewiis

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

kanaan keessatti nuti maalummaa sharriiti fi hiika jecha sharriidhaa hubachuu hin dandeenyu.

Sa Bineensonni baay'een jijjiirama rakkina hamtuu ni hubatanii ?

Hubannoon hamtuu jechuun nuti ilmaan addunyaa kanaatii miti jechuudha argisiisa, akkasumas nuti hubannoo jiraachuu hamtuu kan argannu haal duree biroo tan haal diree ilaalcha qabeenya Darwinian jireenyaaf hin tahir irraahi.

Nuti heeraa seera samii keessa jirra malee moodeela lafaa kan Rabbiin waakkatuu miti, nuti hamtuu hubachuu keenyaaf kun ibsa tokkicha.

Nuti hanga dirqamoo taanetti qorumsi fi balaan jiraachuun waanuma jiruudha, akkasumas hamtuu hubachuun keenyas waanuma jiruudha.

Kanaafuu hamtuun, dhukkubsachuu fi dandeettii badii hojjechuu qabaachuun haaluma uumamaati fi bilisummaa fedhii qabaachuu fi dirqamni Rabbii jiraachuuf bu'aa mirkanaa'aa ta'eedha.

Hamtuun, rakkinni, balaan adda addaati fi fedhiin jiraachuun irra caalaa waan nama gaarii keessa jiruu fi irra hamaa waan nama badaa keessa jiruuti baasa.

Waan haala Warra Rabbiin waakkatu irraa nama ajaa'ibu irraa sharriin addunyaa keessatti jiraachuuf isaan yeroo jiraachuu uumaa morman xiinxala kana fayyadaman :

1- Abbaan ilma isaatif tola oola fi kheyrii jaalataa yoo ta'e qorichi maaykiroobii kan nama laalessaa ta'e akka isaaf kennamu maalif hayyame ?

2- Sababa qoricha kanaatin ilma irratti dhukkubbiin ni argamaa ?

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

3- Dubbiin akkas taanan abbaan hin jiru jechuudha.³³

Sana inni kun oomisha sammuutiidha ?

Sana booda kheyrii fi sharrii keessatti hunda ogummaa Rabbii hubachuu dhabuun keenya waanuma jiruudha.

Rabbiin ogummaa gochoota al-Khidr gooftaa keenya Muusaaf -nagaan isa irratti haa jiraatu- dhugumatti ibseera, gochoonni kun waan namaa muldhatu keessatti gochoota hamoo fi mi'aa kan hin qabne ta'uun wajjiin, garuu gochoonni kun kheyrii guddaa ta'e of keessaa qaban, dubbiin Muusaa fi Al-khadr bilaashitti Qur'aana keessatti hin dubbatamne, garuu inni kan dubbatameef akka gorsi irraa fudhatamee hanqinni lubbuuti fi jarjarri ishee isaan beekamuufiidha.

Dhimma hamtuu irratti wanti nama ajaa'ibu tokko: Osoo hamtuun addunyaa keessa jiraachuu baatee bakka itti dhalatte irraa hin baatu ture!

Akkasumas qaroominniis hin argamu ture, magaalonni, warshaalee fi manneen hin ijaaraman ture, namoonnis gara hojitti hin haajaman ture, akkasumas dhukkuba dura dhaabbachuuf, ykn rakkoo furachuu fi boqonnaa fiduuf waan tokko tokko kalaquuf hin yaadan ture !

Akkasumas ilmi namaa iddoo dhaloota isaa irraa tasuma sochoo'utti hin haajamu ture.

Sababni isaas hamtuun, balaan, dadhabbiif fi rakkooleen furmaata itti barbaaddu waan hin jirreefiidha !

Dubbiin eega akkas ta'ee dadhabuun, halkan hirriiba dhabuun, yaadu fi hojiin maalif barbaachise ?

³³ Maddi isaa kitaaba ususun gaa'ibah jedhamu kan M. Ahmad Hassan, wiirtuu ragaalee. akkaataa.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Hamtuun rakkoo addunyaa tana keessatti irraa hafiinsi hin jireedha !

Mee xiinxali!

Rabbiin sodaadhaa, ati dirqama qabdaa.

Namoota baay'ee balaa fi hamtuun adda addaa isaanitti bu'eeti gara Rabbii deebi'uun warra gaggaarii irraa ta'an, Qulqullinni fi galanni Rabbii guddaaf haa ta'u.

Hunduma waan Rabbiin qadaratti dabarsee keessatti ogummaa fi kheyriitu jira.

Muslimni murtee Rabbii hundatti amanuudha qaba. Nabiyyiin -nagaa fi rahmanni irratti haa jiraatu- akkana jedhan:"Osoo ziqiya irraa guddina keessatti waan akka gaara Uhud karaa Rabbii keessatti kennattee Rabbiin isa sirraa hin qeebalu hanga ati murtee Rabbitti amantee, wanti Rabbiin si mudata jechuu dabarse kan si bira dabru hin taane fi wanti Rabbiin si hin mudatu jechuu dabarse immoo kan si mudatu hin taanee hanga beektutti, namni waan kanaan alaa irratti du'e ibidda jahannam seeneera".³⁴

Kanaafuu kheyris ta'ee sharriis murtee Rabbii jaalachuun muslima irratti dirqama.

Murteen Rabbii hundinuu kheyriidha, murtee Rabbii keessaa garii isaa keessatti hamtuun, dhiphinni, ykn miidhaan kan muldhatu yoo ta'ellee, dhuma irratti garuu kheyrii guddaa fi ogummaa Rabbii tan hoonga hin qabne of keessaa qaba.

31- Amantiin yeroo kamuu lola amantaa kan addunyaa keessatti muldhataa tureef sababa ta'ee?

³⁴ Saahiha Sunana Abii Daawuud, H: 4699.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Deebii: Dhalli namaa waggoota kumaatamaaf seera towhiidaa wajjin jiraateera, waggoota kuma afuriif immoo seera Ibrahim gurguddoo sadan wajjin jiraachaa ture, kana hunda keessatti Amantiin sanyii namaatiif balaa kallattii ta'ee hin beeku, inumaatuu dhala namaatif gatiiwwan naamusaa ol'aanoo ta'an kan namni Rabbitti amanu fi Rabbiin waakkataan irratti walii galan kenneera, qaroomina dhugaatis hundesseera. Kana bira dabree kheyriin addunyaa tana keessa jiru hundinuu bu'aa Nabiiyummaati jechuun ni danda'ama! Amantiitu manneen murtii dhimmoota kumaatamaan lakkaa'aman irraa bilisa taasise, kanaa fi san hunda caalaa Amantiin bu'uura beekumsaa, bura haalaa amalaa, fi gatii lafa tana irratti jiraachuu dhala namaatif kaayeera! Biyyoonni seera Rabii tokkichaatin bulaa jiran hanga har'atti qaroomina adda addaa kan namoonni biraa hin qabne qabu, akkasumas seera Amantiitin buluun isaanii sun tokkicha ofii isaaniitiin foddaa eegumsaa isaaniif teera. Yeroo waan Jaarraa tokko ta'u keessatti biyyoonni tokko tokko Rabbiin waakkachuu eegaltee dhalli namaa hundi baduuf qarqara irra gaye keessatti warri Rabbiin waakkatan dhufanii Amantiin farra dhala namaa ta'uu nuuf himan! Seenaan dhala namaa Rabbiin waakkachuu caalaa waan balaa dhala namaatif ta'u hin beekne. Ajjechaan kolaajii Gamtaa Sooviyeet duraanii keessatti harka nama Rabbiin waakkataa ta'e Leeniin raawwatame, sabaa fi sablammoota xiqqaa Naazii Jarmanii keessatti dhabamsiisuun, ummata Kaamboodiyaa keessaa harka afur harka namicha Rabbiin waakkatu kan Pol Pot jedhamu irratti barbadeessuun, Warraaqsa Aadaa Guddaa keessatti namoota Chaayinaa miliyoonni 52 harka namicha Rabbiin waakkatu kan Mao Zedong jedhamu irratti ajjeefamuu, fi Awurooppaa keessatti Liigiin waraanaa tan Warra Rabbiin waakkatanii tan dhaabbilee amantii - waldoota kuma 42 -Masjiidota fi Bataskaana- ifatti cuftee namoota amantii kuma kudhaniin lakkaa'aman ajjeeste dhoksa Rabbiin waakkatuuti fi bu'aa uumama muldhachuu Rabbiin

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

waakkachuu qofa malee hin taane. ³⁵Waraanni Addunyaa Tokkoffaa fi Lammaffaa waraana warra Rabbiin waakkataniiti, yaada ilhaada dhala namaati fi yaada baay'ina ummataa addunyaa xiqqeessitu waraana addunyaa lamaan sana hoogganaa ture, bu'aan waraanichaas jiraattota addunyaa irraa waan %5 ta'u barbadeessu fi hunduma moo'ataa fi moo'atamaa jaarraa tokko keessaa waan harka sadii ta'u duubatti deebisuudha ture. Falaasoonni xumura qaroominaa beeksisuuf waan itti ficaa'an wahii walakaa magaalaa Paaris keessa kaa'aniiru. Lolli Rabbiin waakkachuu kun meeshaa waraanaa niwukilara dhala namaa hunda yeroo hedduu barbadeessuuf gayaa ta'e hanbiseera. Dubbifni salphaan waraana jaarraa digdamaffaa Rabbiin waakkachuun hangam takka akka gaddisiisaa ta'e argisiisa. Rabbiin waakkachuun yaada lola dhufu kamiyyuu keessatti badiin sanyii namaa yaada jiru ta'uu isaa dhugumatti of duubatti hanbiseera, Kun dhokasaa Rabbitti amanuu dhabuu kan kan eegamaa ta'eedha.

32- Muslimoonni amantii towhiidaa qabaachuu isaanii waliin maaliif duubatti hafan, yoroo warri dhihaa baay'ee guddataa jiran keessatti?

Deebii: Kun gaaffii qaroominaatiidha!

Nabiyyoonni gaaffii kana dura dhaabbachuu keessatti baay'ee rakkataa turan.

Sababa dubbii kanaatinis hordoftoota baay'eetu miliqe.

Gaaffiin qaroominaa hundee kufrii ummatootaa kan baroota dhufaa dabraati.

Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

³⁵ [https://om.wikipedia.org/wiki /League_of_Militant_Atheists](https://om.wikipedia.org/wiki/League_of_Militant_Atheists) irratti kan argamuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ

مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا﴾ [مریم: 73]

{Yeroo keeyyattoonni keenya kan ifa ta'an isaan irratti dubbifaman kaafiroonni mu'uminootaan "Garee lamaan keessaa isa kamtu caalmaa sadarkaatii fi miidhagina teessoo qaba" jedhan".} [[73] Suuraa Mariyam].

Keeyyattoonni falmii fi ragaalee Amantiin sirri ta'uu irratti qajeelchan yeroo dubbifaman warri kaafirtoota guddina ummatoota kufriiti ragaa taasifatan

﴿وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ

مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا﴾ [مریم: 73]

{"Garee lamaan keessaa isa kamtu caalmaa sadarkaatii fi miidhagina teessoo qaba".} [[73] Suuraa Mariyam].

Qorataan Ibraahim Al-Sakran -Rabbiin isa haa eegu- akkana jedha: "Kun seera seenaa fi bara koosmii irra deddeebi'ee mul'atudha, Ajaa'ibni kuusa isaa kan bara dheeraa ture xiinxaluu hin dhumu. Tuutni namoota eegala Nabiiyummaa irraa kaasanii hanga yeroo hojii islaamaa kan har'atti waa'ee Rabbii himan Humnoota qabeenyaa kan isaan caalani fi namoota akka haqa isaan bira jiru hin fudhanneef sossobaniin dhabbataan wal dura dhaabbatan".

Mee muuxannoo Nabiiyootaa ilaali, hunda isheetuu wal falmii gidduu haqaati fi soba humna qabeenyaa fakkeenya dubbataa ta'e ta'uu isheeti argitaa, namootallee kan humna qabeenyatiin sobamanii qalbiin isaanii

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

fudhatamee haqa wahyii jila deemurraa kan gara galfaman ta'uudha argita, Warra Amantiif hojjetan immoo namoonni bifa qabeenyaa tan adda addaatin sobamuu irraa rakkoon cimaan kan isaan mudatu ta'uudha argita. Ergamaan jalqabaa Nuuh -nagaan irratti haa jiraatu-iffaa ifatti sabni isaa akkana isaan jedhan:

﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ إِلَّا اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادْيِ الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلِ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾﴾
[هود: 27]

{Gadi aantota keenya warra yaada gadhee malee kan si hordofes (si duuka deemmes) argaa hin jirru".} [[27] Suuraa Huud].

Nabi Musaan kan muldhate hin taane hanga akka haaraatti wal-duraa duubaan abbaan irrummaa fi of tuulummaan humna siiiviilii fuul dura wahyitti muldhatutti.

﴿وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾﴾ [يونس: 88]

{Muusaanis ni jedhe : “Gooftaa keenya! Ati dhugumatti Fir’ownii fi qondaalota isaatiif jireenya addunyaa keessatti miidhaginaa fi qabeenya kennitee jirta, (yaa) Gooftaa keenya ! Karaa kee irraa akka (namoota) jallisaniif jecha”}. [(88). Suuraa Yuunus.].

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Nabi keenya Muhaammad -Nagaa fi rahmanni irratti haa jiraaru-ilaalchisee haalli jiru haaraa miti, warri Nabiyyummaa Isaanitii fi haqa Isaan bira jiru morman isa irraa garagaluu keessatti dadhabina Isaanii kan qabeenyatti dhugamatti kan rarra'an ta'an.

﴿وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ﴾ [الزخرف: 31]

{Ni jedhan : "Qur'aanni kun nama guddaa ganda lamaan irraa ta'e irratti maaliif buufamuu dhabe". } [Suuraa Al-Zukuruf [31].].

Dubbiin Ibraahim Al-Sukraan xumurameera.

Namoonni baroota dhufaa dabraa fi seenaa Nabuwummaa keessatti humna qabeenya kaafiraatiin sobamuu caalaa balaa guddaa ta'een hin morkoramne.

Gidduu guddinaa fi dhugatti tasuma hariiroon jiraachuu dhabuu waliin.

Guddinni qabeenyaa fi duubatti hafiinsi nama haqni isa bira jiru, ykn cubbuun isa bira jiruun wajjiin wal hin qabatu.

Namni tokko nama caalaa fi nama gaarii ta'uu irraa qaroominaan nama guddaa ta'uun isaa hin fudhatamu.

Namni tokko heera fi seera islaamummaatiin bulaa ta'ee miskiina ta'uun isaa ni jiraata, faallaan kanaatis jiraachuudha danda'a.

Ummatoota baay'ee qaroominaan guddatantu jiran, isaan immoo heera seera Rabbii, amantii fi wahyii isaa irraa nama hunda irra fagoo kan ta'an

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً
وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ
لِيُظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا أَنفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾﴾ [الروم: 9]

{Sila isaan dachii keessa deemanii booddeen warra isaan duraa akkam akka ta'e hin ilaallee, Isaan caalaa humna qaban ture, Dachiiis qotanii waan isaan (warri Makkaa) misoomsan irra hedduu misoomsaniiru".} [[9] Suuraa Al-Room].

Kanaafuu guddinni meeshaa fi qabeenyi maallaqaa waan abbaa haqaa ittiin beekanii miti.

﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُم مِّنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨٣﴾﴾ [غافر: 83]

{Yeroo Ergamtoonni isaanii ragaalee ifa ta'aniin isaanitti dhufan beekumsa irraa waan isaan bira jirutti gammadan. Wanti isaan itti qishnaa godhaa turan isaan marse".} [[83] Suuraa Gaafir].

Dubbiin eega akkas ta'ee guddinni meeshaa mataa isaatiin faarfamaa miti, akkuma sana mataa isaatiinis arrabsamaa miti. Inni kan faarfamu sadarkaa wahyiin Rabbii isa qulqulleessuutii fi sadarkaa Amantiin isa keessatti buluu ilaaluutiin, akkasumas ati hammam takka Amantii kee keessatti isatti fayyadamtee fi hammam takka Rabbiif jecha namoota fayyaduu fi qajeeluma haala isaanii keessatti isa oolchitee ilaaluudhaan.

Isa kana guddinni barbaadamaa ta'e.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Miizaanni ilmi namaa itti wal caaluun guddina qabeenyatii miti, garuu namoonni kan wal caalaniin sodaa Rabbiiti fi hojii gaariidhaan, eega sanii guddinni qabeenyaa hoonga osoo hin taane akka waan tokko kan ofiin gargaaranitti dhufa... akka waan Rabbiif jecha khidmaa fi namoota fayyaduu keessatti ofiin gargaaranitti dhufa.

Kanaan guddina qabeenyaa kan wahyii Rabbiitiin deeggarama ta'a, guddinni barbaachisuus isa kana qofaadha.

Isa kana qofaatu dachii keessatti bakka bu'insa dhugaati: Bakka bu'insa gabbara Rabbiiti fi bakka bu'insa qulqullina iimaanaa moggaalee jireenyaa hundaaf.

﴿الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾ [الحج: 41]

{Isaan warra yoo Nuti dachii keessatti isaaniif mijeessine salaata dhaaban, zaka'a kennan, toltuuttis (namoota) ajajanii fi hamtuu irraa (namoota) dhorganiidha. Booddeen waan hundaa Rabbumaafi".} [[41] Suuraa Al-Hajji].

Beeki yaa ilma namaa! muslimni yeroo dirqama isa irra jiru bahate Rabbiin sababa kheyrii hundaa, milkii, addunyaa keessatti guddinaa fi aakhiratti immoo waan sodaatu irraa naggaa ta'uu fi sadarkaan isaa ol fuudhamuuti isaaf laaffisa.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا
اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ
خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

[النور: 55]

{Rabbiin isin irraa warra amananii, hojii gaggaarii hojjatan akkuma warra isaan duraa (dachii irratti) bakka buusee ture san dachii irratti bakka isaan buusaa, Amantii isaaniif jaalate isaaniif mijeessaa, erga sodaa isaanitii nagayatti isaaniif jijjiiraa waadaa galeera. Odoos humaa natti hin qindeessin Ana qofa gabbaran".}

[[55] Suuraa Al-Nuur.

Muslimoonni yoo amantii isaanii kan hojii irra oolchan ta'an diinii fi addunyaa keessattillee hooggantoota ta'an.

Islaamummaan harka isaanii irratti qaroomina waggaa 1200 dheerate kan kenne yoo ta'u, qaroominni kunis irra dheeraa qaroomina yeroo kana hunda osoo hin dhaabbatin, ykn osoo addaan hin citin itti fufaa tureedha.

Islaamummaadhaan qaroominni Islaamaa argame.

Amantiin qaroomina argamsiise amantii kana qofa.

Amantiilee hafan qaroomina adda addaatu isaan hammateera.

Qaroomina warra dhihaa kan Kiristinnaan hammatte ta'uudha argita, qaroomina Hindii immoo amantii Hindoosii kan hammatte ta'uudha argita.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Amantiin akka walii galatti qaroomina addunyaaf ragamsiise: Amantii islaamaa qofaadha.

Muslimoonni Amantii isaanii ilaalchisee waan isaan irraa barbaadamuu yeroo beekan keessatti qabeenyaa fi amantilleen addunyaa guutuu hoogganaa turan.

Bara 1453 akka lakkoofsa faranjitti hogguma Islaamummaan Qosxanxinoos seenuu jedhu Awurooppaa keessatti baroonni giddu galeessaa kan dukkanaa'aa ta'an xumuraman.

Guyyaan xumura baroota dukkanaa akka lakkoofsa faranjitti inni bara 1453 yoo ta'u, barri bara Islaamummaan isa keessatti Awurooppaa seeneedha.

Islaamummaan garaa Awurooppaa akkuma seeneen ifni beekumsaa keessatti babaldhatee ife.

Mana Kitaabaa Kongireesii keessatti foddaa galma guddaa manichaa irratti geengoonni madda guddina qaroomina warra dhihaa agarsiisan kan barreeffaman yoo ta'u, sana keessaa Islaamummaan amantii tokkicha geengoo torban keessatti dubbatameedha.

Islaamummaan amantii tokkicha dubbatame yoo ta'u, innis amantii saayinsii uumamaa ilaallatudha.

ISLAAMA: FIZIKSII

Geengoonni hafan immoo maqaa biyyootaa adda addaati fi wantoota biyyoonni kunneen gumaachan ilaallatan yoo ta'u, innis guddina ogbarruu, ykn guddina aartii, ykn afaanitiidha!

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Islaamummaan saayinsii gumaache yoo ta'u, waggoota 700f Afaan saayinsii idil-addunyaa kan ture: Afaan Arabaati.³⁶

Muslimoonni amantii isaanii tolchanii yoo qabatan addunyaan isaanii ni tolti.

33- Bu'aan Rabbiin gabbaruudhaa -Inni qulqullaa'e ol ta'e- maali?

Deebii: Namni uumama isaatiin of hin beeku, lubbuun isaa naggaa hin argattu, qalbiin isaas mukaa'uu hin dhiisu gabbara Rabbiitin maletti

﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ [الرعد: 28]

{Isaan warri (Rabbitti) amanan sun, onneen isaanii zikrii Rabbiitiin tasgabboofti. Dhaga'aa ! zikrii Rabbiitiin onneen ni tasgabboofti".} [[28] Suuraa Al-Rad].

Ibaadaadhaan onneen tasgabbaa'a.

﴿وَلَقَدْ نَعَلْنَا أَنكَ يَضِيقُ صَدْرَكَ بِمَا يَقُولُونَ﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾ [الحجر: 97-98]

{Waan isaan jedhaniin qomni kee ni rakkataa dhugumatti ni beekna".} [97] {"Kanaafu Rabbii kee faarsuun wajjiin Isa qulqulleessi, warra sujuudan irraa ta'i."} (98) {"Rabbii kee gabbari".}. [Suuraa Al-hijr: 97-98].

³⁶ <https://www.telegraph.co.uk/oduu/saayinsii/oduu-saayinsii/3323462/Saayinsii-Islaamoonni-geeniyoota-dagatan.html>

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Gooftaa kee gabbari: qomni kee ni tasgabbaa'aa.

Kanaaf jecha rak'aan lama sodaa Rabbiiti fi xiinxalaan tan salaataman lubbuu namaa keessatti waan sa'aan tasgabbii hedduun hin hojjanne hojjatan.

Ibaadaa keessa tasgabbii lubbuu namaatu jira, nama zikrii Rabbii irraa fagaate hunda qalbiin isaa rakkataadha, kanaafu yeroo hunda addunyaa irraa waan dabre irratti kan yaadan du'u argita, inni hin quufu, tasgabbillee hin argatu.

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى﴾ [طه:]

[124

{Namni gorsa kiyya irraa garagale jireenya rakkinaati jiraata".}

[[124] Suuraa Xaahaa].

Namni hanga fedhe rizqii bal'aa yoo argatellee iimaan malee rakkina keessa jiraata, akkasumas fiigicha ariifachiisaa fi wallaalamuun wajjiin dhuma hin qabne keessa jiraata, kanaafuu yeroo hunda yaaddoo keessatti isa argita.

Nabiyyiin -nagaa fi rahmanni irratti haa jiraatu- akkana jedhan: "Nama dhimmi isaa addunyaa ta'e Rabbiin amrii isaa hunda harkaa facaasee, hiyyuma isaa gidduu ija isaa lamaanitti godha, duniyaa irraahis waan Rabbiin isaa barreesse malee hin argatu, Namni aakhiraan yaada isaa taate immoo Rabbiin dhimma isaa hunda walitti isaa qabeeti, durumma isaa keessa qalbii isaa keessatti godhaaf, duniyaanis dirqamaan isaaf dhufti. ³⁷

³⁷ Sahiiha Sunana Al-Tirmizi, H: 2465.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Ibaadaan Muslima addunyaaf bitamuu irraa bilisa baasti, isa bilisa taasisti.

Kanaaf jecha muslimni dhugaan Rabbii isaa gabbaru inni nama hiika jireenyaa, gatii duniyaa fi kaayyoo addunyaa tana keessatti argamuu isaa sirritti hubateedha, akkasumas inni addunyaa tana keessatti kan uumameef akka yaaddoo bu'aa hin qabne keessa jiraatuuf osoo hin taane akka qoramuu fi Rabbii isaa dhugaan akka gabbaruuf jechaa nama sirritti hubateedha, Rabbiin -qulqullaa'e- akkana jedhe:

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴾ [المك: 2]

[2]

{ "Rabbiin Isa eenyuu keessantu irra toltuu akka hojjatu isin qoruuf jecha du'aa fi jireenya uumeedha". } [[2] Suuraa Al-mulkii.].

34- Mallattoowwan Rabbii guddaa batamuu maali? ykn jecha biraatin: Ati guutumatti Rabbiif bitamaadhaa akkamitti beekta?

Deebii: Mallattooleen Rabbii guddaaf bitamuu afur, isheenis:

1ffaa: Jireenya kee keessatti waan xiqqoo fi guddoo hunda keessatti Rabbiif gabricha ta'uudha, Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٣﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٤﴾﴾ [الأنعام: 162-163]

{Jedhi (Yaa Muhammad): salaanni kiyya, qalmi kiyya, jiruu fi duuti kiyya Rabbii aalamaatiifi".} [162] {"Shariikni isaaf hin jiru,

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

isuma kanattin ajajame, ani jalqaba Muslimootati".} [163] [Suuraa al-anaam: 162-163].

salaani kiyya, qalmi kiyya, jiruu fi duuti kiyya Rabbii alamaatifi: Wannin ani hojjadhu hundinuu Rabbiifi; ani Rabbiifin salaata, Isumaaf jechan haadhaa abbaa kiyya tole jedha, ani Rabbiif jecha akkan nama fayyaduufin qu'adhee baradha, akkan boru waan Rabbiin itti na ajaje hojjachuu irratti jabaadhufin rafa.

Kun hojii hunda keessatti Rabbiif gabroomuudha, isheen tun mallattoolee Rabbiif masakamuu keessaa kan duraati.

2ffaa: Guutumaa guututti Rabbiif masakamuuf mallattoon lammaffaa: Waan Rabbiin itti ajaje hordofanii waan Inni irraa dhoorge irraa fagaachuudha, Gooftaan keenya -qulqullaa'e- akkana jedhe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنَّهُ وَاتَّمَّ تَسْمَعُونَ﴾ [الأنفال: 20]

{ "Yaa warra amantan ! Rabbii fi ergamaa Isaa tole jedhaa, Odo dhageessanuu Isa irraa gara hin galinaa".} [20] Suuraa Al-anfaal

Ammaas Rabbiin guddaan akkana jedhe

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَدْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ [البقرة: 208]

{ "Yaa warra amanatan islaamummaa keessa guutumaa guututti seenaa".}. [[208] Suuraa Al-baqarah].

Silmii keessa seenaa jechuun: Islaamummaa keessa seenaa jechuudha.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Guutumaa guututti islaamummaa keessa seenaa jechuunis: waan Rabbiin itti isin hunda qabadhaatii waan Inni irraa isin dhoorge irraa dhoorgamaa jechuudha.

Rabbiin waan tokkotti na ajajee jennaan isa nin hojjadha... waan tokko irraa na dhoorginaanis nin dhoorgama, Rabbiif guutumaa guututti masakamuu jechuun isa kana.

3ffaa: Seera ittiin bulmaatatiif waan Rabbiin karaa godhe qeebaluudha, shari'aa Isaa ni jaalanna, ni fudhannaasi.

Seera Rabbii hundumaa ni fudhanna, fakkeenyaaf adabbiilee Rabbiin ishee karaa godhe hin morminu, seera Inni baase hunda ni jaalanna, sababni isaas Rabbiin waan uumama isaatif tolu ni beeka, adabbiilee tana keessattiis qulqullinaatu hawaasaaf jiraa ni beeka

﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ [المك: 14]

{Sila Inni uume (iccitii isaanii) hin beekuu" [14] Suuraa Al-mulkii

Rabbiin -qulqullq'e- akkana jedhe:

﴿أَفْحَكَمَ الْجَاهِلِيَّةَ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ [المائدة: 50]

{Mee eenyuutu murtii keessatti Rabbiin caala".} [[50]Suuraa Al-maa'idah.].

Kanaafuu Rabbiin isa addunyaa fi aakhiraa isaanii keessatti waan namootaaf tolu beekuudha.

Seera Rabbii hojii irra olchuun namoota qulqulleessee nagaan akka jiraatan isaan taasisa.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Namichi Rabbii fi waan gara Nabiyyitti -nagaan fi rahmanni irratti haa jiraatu- buufametti nan amana ofiin jedhu tokko gara Ka'b ibn al-Ashraf Yahuudaa kan ta'etti ni deeme, dhimma dhimmoowwan irraa ta'e keessatti akka isaaf murteessuuf jecha, gara Rasuulaa -nagaa fi rahmanni irratti haa jiraatu- deemuu dhiiseeti garas deeme, maalif jeennaan Rasuulli -nagaa fi rahmanni irratti haa jiraatu- murtii isa hin jaalachiifne isaaf kenna sodaaf jecha, murtii isa jaalachiisu naaf kenna jedheeti gara Yahuudichaa deemee jennaan jechi Rabbii guddaa bu'e:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ
يَتَّحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ ۗ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا
بَعِيدًا﴾ [النساء: 60]

{Sila gara warra waan gara keetitti buufamee fi waan si dura buufametti amanne jedhanii hin ilaallee? Odoo isatti kafaruu ajajamanii jiranuu gara xaaghuutatti murteeffachuu barbaadu. Sheyxaannis jallina fagoo ta'e isaan jallisuu fedha".} [[60]Suuraa Al-nisaa.]

Muslima Rabbiif bitamu yoo taate seera Rabbiitin masakami, osoo fedhii keetin alatillee dhufee murtii Rabbii qeebali, seera Rabbii dhiiftee dhimma kee akka siif murteesse si jaalachiisuuf jecha gara Yahuudichaa deemuu mitii.

Rabbiin guddate keyyatoota armaan gadii keessatti akkana jedhe:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ
فَاسْتَعْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا﴾ [النساء: 64]

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

{Eeyyama Rabbiitiin akka tole jedhamuuf malee Ergamaa tokkollee Nuti hin ergine".} [64] Suuraa Al-nisaa.

Rabbiin akka niti isaan dhiifnee seera namoota birootin murteeffannuuf jecha Ergamtoota hin ergine.

Sana booda Rabbiin guddate barumsa taatee kanaa fi fakkaataa ishee aayata jabduu barbaachisummaa seera Rabbiitiin murteeffachuu ibsituun xumure, Rabbiin keenya guddaan akkana jedhe:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا

مِمَّا قَضَيْتَ وَبُسَلْمًا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ [النساء: 65]

{Lakkii; Rabbi keetiin kakadhee! hanga waan gidduu isaanitti irratti wal dhaban keessatti si murteessisanii ergasii waan ati murteessite irratti odoo lubbuu isaanii keessatti diddaa homaatuu hin mul'isiinii fi fudhannaa (garaa guutuu ta'een) fudhatanitti isaan hin amananu".}.[65] Suuraa Al-nisaa,

Seera Rabbiitiif bitaminsa guutuu ta'e bitamuun dirqama, seera Rabbiitiif bitamuun mallattoolee Islaamummaa jila butamuu keessaa isa tokkoodha!

4ffaa: Waan Rabbiin azalitti dabarse (Qadar) jaalaan fudhachuudha, Rabbiin -qulqullaa'e- ogummaa isaatiin waan hunda dabarseera, kanaafuu Muslimni waan Rabbiin dabarse hunda keessatti Rabbiif harka kennuudha qaba... kheyrii fi sharrii keessatillee.

Muslima carraan gaariin yoo mudate Rabbiif galata galcha, rakkinni yoo isa mudate immoo ni obsa.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Osoo Rabbiin nyaata, ykn rizqii gaarii, ykn mana bareedaa, ykn barnoota irratti milkaa'ina, ykn fayyaa qaamaa, ykn maatii gaarii yoo siif kenne Rabbiin ni galateeffatta.

Muslima rakkoon akka dhukkubaa, ykn hiyyumaa, ykn sodaa, balaa, ykn yaaddoo yoo mudate rakkina kana irratti obsee gargaarsa Rabbiin irraa barbaaduu qaba.

Wanti hundinuu murtii Rabbii guddaatiin: fayyaan, dhukkubni, qabeenyi fi hiyyummaan... Wanti hundinuu murtii fi ogummaa Isaatiin waan ta'eef muslimni murtii Rabbii jaalachuudha qaba; sababni isaas Inni waan kana murteesse Rabbi waan ta'eef.

Gooftan keenya -qulqullaa'e- akkana jedhe:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: 49]

{Nuti waan hunda Qadaraan uumne".} [[49] Suuraa Al-qamar].

Rabbiin ol ta'e ni jedhe:

﴿قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ [التوبة: 51]

[51]

{"Jedhi: Waan Rabbiin nuuf barreesse malee wanti nu mudatu hin jiru".} [[51] Suuraa Al-towbah].

Waan Rabbiin nuuf murteesse malee wanti nu mudatu hin jiru.

Ammaas Rabbiin guddate ni jedhe:

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كَتَبْنَا مُوَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾﴾ [آل عمران: 145]

{ "Lubbuun tokkolleen eyyamaa Rabbiitiin malee kan duutu hin taane". } [[145] Suuraa Aali imraan]

Rabbiin ajalowwan murteesseera.

Wanti uumama keessatti ta'u hundinuu, atoomiin addunyaa keessa deemtu hundinuu, taateewwan ta'an hundinuu beekumsa Rabbi, fedhii Rabbi, murtii Rabbi, ogummaa Isaati fi dandeettii Isaatiin ta'an.

Gooftan keenya -qulqullaa'e- akkana jedhe:

﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾﴾ [الفرقان: 2]

{Waan hunda uume (akkataa isaan maluun) likkeessuu likkeesse".}. [[2] Suuraa Al-furqaan].

Inni -qulqullaa'e- waan hunda uumeeti hamma itti godhe, wanti Inni fedhe ni ta'a, wanti Inni hin fedhin hin ta'u.

Ani akka Muslima tokkotti murtii Rabbii guddaa hinda fudhachuuf dirqaman qaba.

Haala kanaan namni tokko Rabbiif bitamaa ta'a.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Dhumarratti! Ani akkamittin Islaamummaa keessa seena?

Islaamummaan amantii Rabbiin dhala namaa hundaaf buuse, Rabbiin ol ta'e akkana jedhe:

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ۗ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ [آل عمران: 19]

{{"Dhugumatti amantiin Rabbiin biratti Islaamummaadha".}}

[[19] Suuraa Aali imraan]

Kanaafuu Islaamummaan amantii Rabbiin isa malee amantii biraa hin qeeballeedha.

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَسِرِينَ﴾ [آل عمران:

[85

{Namni Islaamaan alatti amantii biroo barbaade isa irraa hin qeebalamu, Aakhiraattis inni warra hoonga'an irraa ta'a".} [[85] Suuraa Aali imraan].

Kanaaf jecha nama hunda irratti Islaamummaa qabachuun dirqama.

Islaamummaa keessatti Ibbida irraa bilisa ta'anii jaalala Rabbiitii fi Jannataan milkaa'uun argama.

Ilhaada irraa gara Islaamummaatti baqachuu

Islaamummaa keessa seenuun qananii qananiwwaan gurguddoo irraa ta'eedha, inumaayyuu inni jiruu kee keessatti irra guddaa fi irra barbaachisaa waan hundati.

Haqiiqaan Islaamummaan gara uumamaa fi sammuu deebi'uudha.

Islaamummaa keessa seenuun salphaadha, akka amntii biraatti sirnootaa fi waantoota adda addaa hin barbaadu, nama Islaamummaa keessa seenuu barbaadu irratti kan jiru shahaadaa lamaan qofa qalbiitti yaadee arrabaan dubbachuudha, sunis akkana jechuudha: "Ashhadu an laa ilaaha illallaah, Wa ashhadu anna Muhammadan Rasuulullaah" jechuunis haqaan gabbaramaan Rabbiin malee akka hin jirree fi Muhammad Ergamaa Rabbii ta'uu ragaa baha jechuudha.

Inni kanaan muslima ta'a.

Sana booda Islaamummaatti hojjachuu eegala.

Web sayitii Islaam house jedhamu hordofuun nama hundaaf dhaama, hundinuu akka afaan isaatti, Muslimni haaraan akkamitti akka Islaamummaatti hojjatu akka baratuuf jecha.

Liinkiiin websayitichaa:<https://islamhouse.com/ar/>

Contents

GAAFFII FI DEEBII	خطأ! الإشارة المرجعية غير معرفة.
DHUMARRATTI! ANI AKKAMITTIN ISLAAMUMMAA KEESSA SEENA? ...	112
CONTENTS	114